

Ціна 1.00 дол.

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ МІСЯЧНИК

РІК XXIX

ТРАВЕНЬ — 1978 — МАУ

Ч. 339

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •
УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ МІСЯЧНИК

NOWI DNI

A Ukrainian Monthly published every month
except August by the Nowi Dni Co. Ltd.

Second Class Mail Registration Number 1668
International Standard Serial Number ISSN 0048-1017

Засновник і редактор 1950-1969 П. К. Волиняк

Видає

Спілка "НОВІ ДНІ" з обм. відповідальністю

РЕДАГУЄ КОЛЕГІЯ

Мар'ян Дальний -- головний редактор

Члени Редколегії: Тоня Горохевич, Василь І. Гришко,
Дмитро Кислиця, Олексій Коновал, Іван Манастир-
ський, Омелян Тарнавський (технічний редактор),
Ярослав Харчун, Марко Царинник.

Адміністратор — Григорій Мороз, тел. 252-4553

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:

NOWI DNI

Box 126, Postal Station "N"
TORONTO, ONT., CANADA
M8V 3S4

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ (на рік)

Австралія — 6.50 австралійських доларів

Канада і США — 8.00 доларів

Франція — 25 франків

Англія — 4.00 англ. фунти

Всі інші країни Європи і Півд. Америка \$5.00

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Англії:

Mr. A. Bondarenko, 78 Kensington Park Rd.
London W. 11, England

В Австралії:

Mr. S. Krywolar, Box 1586 M, G.P.O. Adelaide
S. 5001, Australia

На Чикаго і околиці:

Mr. D. Sawertailo,
1745 Juniod Terr., Des Plaines, Ill. 60016, USA

На Філадельфію і околиці:

Mr. S. Jewsevskiy,
420 Woodhaven Place, Philadelphia, Pa. 19116
USA

На Тандер Бей і околиці:

Mr. P. Swyrydenko
133 Bethune Street
Thunder Bay "F", Ont.
R7C 2G4

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

М. Дальний — УНРада, УДР і "МИ"	1
Олександра Черненко — ПОЕЗІЇ	3
* — ВЕСЛЯРСЬКА ПІСНЯ КАНАДСЬКИХ ШОТЛЯНДЦІВ (у перекладі Міри Гармаш)	4
П. Карпенко-Криниця — САГА ПРО КОМБАТА (продовження)	4
Галина Крусь — КИЦЬКА	8
Р. Даріо — ПІСНЯ ПРО ЗОЛОТО (переклад Ярослава Харчуна)	10
Псл Верлен — СУМЕРК (переклад Міри Гармаш)	11
С. Підкова — МІКРОМАНИ	12
Р. Рахманний — ОГЛЯНУВШИСЬ НАЗАД: МІЖНАРОДНІ ПОДІЇ І МИ	13
П. Одарченко — УКРАЇНСЬКА МОВА В АМЕРИЦІ (стаття 5-та)	15
Д. К. — УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА В ОТТАВІ	17
І. Демиденко — ПРОТИ БАЛАМУТСТВА	18
І. Дурбак — ПОЛЬСЬКИЙ ГОЛОС "ВОПЬОЩО- ГО В ПУСТИНІ"	20
В. Гринько — ЩЕ ПРО СЛОВА "ДУХОВИЙ" І "ДУХОВНИЙ"	22
Г. Гордієнко — УКРАЇНСЬКЕ МИЛО	23
В. Голуб — РОМАН ПРО ПОЛТАВУ	25
Дм. Чуб — ІЗ ВІДГУКІВ НА КНИЖКУ ДІМАРОВА	25
С. Пігуляк — ПРО ЖІНОЧЕ ВІЙСЬКО В США	36
Ф. Подопрігора, Ольга Бандура, Федір Бойко — ПРО ТИХ, ЩО ВІДІЙШЛИ...	27
Лариса Дончун, П. Феденко, Ярина Тудорко- вецька, Є. Оношко, В. Соїко, Г. Шембель — ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ	30

На обкладинці: пам'ятник на могилі сл. п. Го-
лового Отамана Симона Петлюри на кладовищі
Монпарнас у Парижі. Погруддя сл. п. Головного
Отамана виконав скульптор Григор Крук з
Мюнхену.

- Усі права застережені. Передруки і переклади дозволені тільки за згодою Видавництва.
- Статті з поданими іменами авторів не конче відбивають позицію редакції.
- Редакція не відповідає за зміст платних оголошень.

Література, публіцистика, наука, мистецтво

ВІД РЕДАКТОРА

УНРада, УДР і "ми"

Для тих наших читачів, які ще цікавляться українською політикою, питання взаємовідносин між Українською Національною Радою й Українським Демократичним Рухом — це зараз найактуальніше питання.

Відомо, що Український Демократичний Рух (скорочено УДР) оформився на першій пленарній сесії Конгресу української вільної політичної думки (КУВПД) в Нью-Йорку шойно 10-20 червня 1976 року. Головним завданням УДР на найближчий час об'єднати в одну оперативну цілість (на базі конфедерації) три українські демократичні партії (УРДП, ОУНз, УНДО) й "мовчазну більшість" українського безпартійного демократично настроєного громадянства, особливо з-посеред активної студентської молоді й молодших професіоналістів.

До Головного Секретаріату УДР було обрано таких широковідомих громадян: д-р Атанас Фіголь — голова, д-р Роман Барановський, д-р Михайло Воскобійник і мгр. Роман Ільницький — заступники голови, д-р Євген Перейма — секретар, інж. Ірина Шох — скарбник, д-р Василь Витвицький, д-р Олег Волянський, інж. Анатоль Гудовський, д-р Михайло Данилюк, Іван Дубилко, Роман Купчинський, д-р Мирослав Малецький, Марія Микуленко, Маріянна Могилін, Ярослав Пастушенко, д-р Теодозій Сендзік, інж. Омелян Тарнавський, д-р Олег Федишин, Марко Царинник, інж. Леонід Чудовський — члени.

Імена членів Головного Секретаріату найвиштованіше свідчать про всеукраїнськість УДР, якої так дуже бракує всім іншим нашим партіям, організаціям і установам на еміграції. Звичайно, крім колективного керівництва, кожна жива організація мусить мати такі й індивідуальну душу чи — хто не вірить у душу — серце. Душею й серцем УДР є, безперечно, Роман Ільницький. Усіх, зацікавлених точнішими інформаціями про УДР, відсилаю зокрема до його статті "Інформації про Український Демократичний Рух", що була надрукована в різних українських демократичних часописах.

У згаданій статті автор, між іншим, пише: "УДР — це не ідеологічна, але політична організація з прагматичним підходом до своїх завдань.

Це форма співпраці українського демократичного суспільства різних світоглядних напрямків. У міру бажання й потреби, вони зможуть у рамках УДР творити для себе свої ідеологічні фракції"... І далі: "Треба створити організаційний апарат для УДР. Уже створено головний секретаріат, але треба ще організувати місцеві клуби в містах, де живуть українці. До них мають обов'язково належати члени всіх трьох партій. Безпартійного сектора і сектора спостерігачів. Таким чином клуби стануть найширшим об'єднанням українських політичних сил у вільному світі. Не забуваймо, що впродовж минулих 30 років українська демократія була слабка і без впливу лише тому, що не мала а п а р т у. Без клубів не буде УДР, а тим самим не буде української демократичної політики".

Мед би тільки збирати, пане Ільницький, вашою друкарською машинкою, — якщо можна так парфразувати давнє українське прислів'я. Я висловлював подібні думки про Українське Демократичне Об'єднання в доповідях і на сторінках "Молодої України" ще років десь 25 тому. На жаль, ніщо тоді з цих ідей не вродилось. Та й сьогодні члени вищезгаданих партій (включно з Вашою і мою) не дуже то поспішають організувати місцеві клуби УДР. Мабуть, тому вони й є членами партій, що думають про партійне, а не про загальнонаціональне в першу чергу...

Отож, якщо УДР має стати таким як заплановано, — його розбудовою мусять зайнятися таки, передусім, політично зацікавлені люди безпартійні, особливо ж — наші студенти й професіоналісти. Саме тепер, коли дві із трьох партій, співосновиць УДР, внесли заяви про свій поворот до УДРаді й коли достойники нашого Державного Центру натискають на ліквідацію УДР — Український Демократичний Рух виставлено на першу серйозну життєву пробу. Хочеться вірити, що цю пробу він успішно витримає, бо така унікальна організація, як УДР, нам таки дуже потрібна.

Дехто твердить, що після повороту УРДП і УНДО до Української Національної Ради — УДР тільки дублюватиме та розпорозуватиме й без того слабкі українські демократичні сили. На мою думку, — це цілком не так. Бо, по-перше, УНРада зараз узагалі не існує: президент Микола Лівич-

кий з нерозважним поспіхом її розв'язав, усупереч волі багатьох своїх дотеперішніх прихильників, і ще не відомо, чи й коли збереться її новий склад. (На цю тему читайте заяви останнього голови УНРади п. І. Кедрина-Рудницького й членів ВО ген. Василя Филоновича, д-ра А. Жуковського й д-ра Марусі Бек, "Свобода", 5 квітня 1978.) По-друге, УНРада й УДР — це формації різного типу, з різними завданнями і з різними формами діяльності.

Сьогодні вже для всіх ясно, що Українська Національна Рада й наш Державний Центр мусять завжди стояти на т. зв. максималістичних позиціях, зберігати чистоту державницьких прапорів УНР і не мати жодних контактів з офіційними чи й неофіційними представниками сучасного київського режиму, бодай до часу, поки той режим є безвольним знаряддям російського імперіалізму. Наш Державний Центр, на мою думку, мусить бути принциповим у цих справах, навіть якщо ця принциповість позбавлятиме його можливості всякої практичної дії і впливу на наше власне суспільство, зводючи той центр до ролі символу (як це, здебільш, і було останні десятиліття років).

Але справжня політика не терпить принципowości, а життя не вдовольняється символами й задирається у порожнечі. Життя ставить перед нами кожного року й навіть кожного дня десятки нових і часто складних проблем, які вимагають негайних, часто компромісових і політичних розв'язок.

І тут широчезне незоране й навіть незаймане поле для діяльності УДР. Наші гетьманці, наприклад, із своїх принципово-легітимних причин можуть ніколи не приступити до республіканської УНРади, але багато демократично настроєних їхніх членів напевно зможуть співпрацювати в різних сферах з УДР. Це саме можна сказати й про багатьох хороших і демократичних наставлених членів чи прихильників ЗЧ ОУН. Український Демократичний Рух не має видимих "прапорів", тому й не мусить боятись увесь час за збереження їх "чистоти".

Окремі клуби УДР, на мою думку, повинні мати не тільки право, а й обов'язок самі вирішувати — коли і з ким зустрічатись чи бойкотувати, шукати нових шляхів чи стояти на старих позиціях, випробовувати завжди інші методи чи лиш повторяти давно засвоєні хоч і не ефективні... Якщо б сучасні керівники Державного Центру (чи й ЗЧ ОУН) були спроможні зрозуміти ці істини, то й глупого поділу серед нас на "чистих" і "нечистих" не було б.

Є ще одна причина, чому поруч демократично, на жаль, УНРади повинен діяти сильний і незалежний УДР. Вісім років тому автор цих рядків легко скритикував у "Нових днях" деякі неза-

конні дії тодішніх достойників УНРади й УДР Центру (див. "В УНРаді і навколо неї", ч. 245-6, закликавши читачів "бомбардувати" своїх репрезентантів протестними листами проти таких дій, як це роблять у подібних випадках зрілі демократичні суспільства. Реагуючи на цю критику, бюрократи з ВО УНРади негайно застосували єдину доступну їм міру "покарання", цєбто, взяли "Нові дні" на індекс і припинили їм висилку свого інформаційного "Бюлетеня".

Без "Бюлетеня", звичайно, "Нові дні" можуть обійтись, але цей дрібний інцидент унаочнює, що чекало б усяку опозицію, коли б у теперішніх керівників нашого "демократичного" передпарламенту була своя поліція і справжня влада. Я не певний, чи навіть якась напівфашистська служба безпеки вісім років тому карала б незалежний журнал і його редакторів за одну її немилу інформацію. Нотую цей випадок тільки тому, щоб не уподібнюватись до вітчизняних "товаришів", які чужу погань бачать під лісом, а свої не хочуть бачити й під носом...

Отже, при такому жалюгідному стані українського суспільства, можна сподіватись, що УНРада — навіть якщо її відновлять, як справжній консолідаційний центр — буде тільки тоді під впливом українських демократів, коли в нас діятиме сильний Український Демократичний Рух.

Стільки, на цей раз, про УНРаду й УДР. Ну, а де ж тут "ми" і чому в лапках? — можуть запитати деякі читачі. Вибачаюсь. "Ми" — це тільки редакторський гачок. У ставленні до УНРади й УДР нас, як колективного тіла, сьогодні фактично, на жаль, нема. В цих справах кожен має свою індивідуальну й трохи відмінну від інших думку. Вище я висловив тільки свої думки, не узгоджуючи їх з думками членів редакційної колегії і багатьох співробітників.

**

Щире спасибі всім читачам і співробітникам за прихильні відгуки на статтю "Пригадаймо наше кредо", поміщену в лютневому числі ц.р. Такої кількості листів я не чекав. Хочу віддати належний кредит колишньому головному редакторові проф. Дмитрові Кислиці, бо ж він був автором цитованої мною частини.

Своєму анонімному прихильникові, який признається, що йому тяжко перетравити мішанину "гороху з капуствою" в кінцевих висновках статті, але все таки бажає нам успіху на шляху відважних шукань, скажу таке: історія всіх розвинених і повнокровних націй — це і є "горох з капустою" чи вінегрет. Я завжди любив мішані й гострі харчі більше, ніж найчистіші полтавські галушки. Той факт, що лікар зараз заборонив мені споживати гостру мішанину, не означає, що я й усіх читачів ставитиму на строгу "діету". (М. Д.)

травень - місяць СКВУ

ПОЕЗІЇ

ГОРОБИНА

Зелене листя зжовкло та відпало.
Наказом сніговійної руки
Забуті вітром виблякли корали
Прикрашують лиш спогадом гілки.

Плоди дозрілі смертю не зірвали
До височин земну стихії ртуть,
І зголоднілих птахів чорні крила
Сорочку білу їм нещадно рвуть.

Вже їх не збереже зими цілунок,
Бож овочу свого не відреклись,
Щоб випити до дна нетлінний трунок,
Коли вливається в округлу вись.

Одну лиш правду треба знати, друже:
Ти дібр є не своїх земний носій.
Тому теж на зими полянах мужньо
У водах вимите зерно посій!

1973

НОСТАЛГІЯ

Білими сльозами плаче небо
В озера замерзлого вікні.
Хвилі вод згубили шлях до тебе,
Тайкома лиш випливають в сні.

І каскадами летять за обрій,
Бо землі не знають грізних меж.
Він як гість очікуваний, добрий,
Добровільно сам приходить теж.

Відчиняє брам замки незримі
Там, де дому райдужний поріг,
Аж світанок заяснів над ними,
Розтопивши хмар холодний сніг.

І колись, бо є ця сильна мрія,
Щоб стіну зірвати льодову,
Озеро в джерелах зазоріє,
І не в сні, він прийде наяву.

1972

НОКТЮРН

Мечами місяць розганяв тумани,
Що небо заслонили на землі,
Аж леза їх із рідних океанів
У руки кинув сперті на столі.

З відречень болю виростала вежа,
Немов маяк, що смугу золоту
Шляху влітає в темноту безмежжя,
І в ніч втопити хоче самоту.

Аж блиснула вона в заграві люстра,
Що зникало на очах більмо,
Накиненої на довкілля хустки
Хоч на хвилину скинувши ярмо.

Немов Нарциза зір в любовній тузі,
Що незнання розвіяв свій фантом,
Коли там попліч станули, мов друзі,
Пов'язані водно води вузлом,

Де ніч таємні відкривала брами
До зоряних своїх озер і рік,
Де музики лились незмірні гами
І не старішав ні у кого вік.

Тому, як скочив ранок у віконце,
Перо із рук скотилося на стіл.
Завісило поля небесні сонце
Мереживом блакиті з білих кіл.

І тільки залишилась тепла згадка
Про ясність ночі серед темних днів,
І ним простягнена до неї кладка
Між берегами їхніх двох світів.

1976

ПОВЕРНЕННЯ

Білим огнем одяг землі
Гріє дерев голі корони.
Казка нова килимом слів
Знову на дім падає сонний.

Бачиш, як барв стерті сліди
Дірами ніг гаснуть убиті?
Чуєш, як крил лет молодий
Ломить рука в актовій свиті?

Ти розбуди дім навесні,
Свіжим дощем вимий всі стіни,
Сонцем завісь шиби в вікні,
Викинь з кутів постаті тіней!

Казка нова килимом слів
Стелить струмка бажане світло
На святкові трави полів, —
Небо в землі цвітом розквітло!

1972

УСМІХ

Його усміх уста крилами вітер,
Тобі птаха живі простори дати,
Тоді сонця з імлі вилуци вітер,
Нехай світлі несе з дарами шати!

Його усміх лице водами вимив,
Тобі море в долонь збанок улити,
Тоді пісні з тишин вилови ритми,
Нехай лине струмком радості жити!

Його усміх в очах квітами виріс,
Тебе в стиглу любов саду закрити,
Тоді світла з джерел виплекай ірис,
Нехай блисне вінком вічності зшитий!

1976

ПСАЛОМ ЛІТА

Прозорого світла густішає злива,
Як сонце zenіту вершин досягло.
І дивиться бані небесної нива
Волошок очима в злотисте русло,

Де променів пристрасні губи цілують
Й сп'янілі від пахоців пестять квітки,
І розкоші повинь торкає малу їх
Травинку та дерева спрагли листки.

Повітря, що мліє у дзвоні любови,
Розбуджує каменя навіть жагу.
Танцюючи бджоли із лон пурпурових
Розкритого цвіту спивають снагу.

А в шалі безтямному ніжної миті
Шепоче криниця землі лиш: люблю,
Хоч знає, що згодом у болісній свиті
За радість кохання покару пришлють.

І кожне похмілля незмірної втіхи
Терпінням сплатить доведеться колись,
А райдуга в барвах безжурного сміху
На хмарах колаше байдужу їх вись.

1965

ВЕСЛЯРЬСЬКА ПІСНЯ
КАНАДСЬКИХ ШОТЛЯНДЦІВ

Послухайте мене, "як слухали б ви батька,
Що пісню вам співає про дальні береги —
Та підтягайте разом від початку,
Веслюючи, не трапляючи снаги:
"Краса полян тут і лісів розмай,
Проте вигнанці ми, що втратили свій край."
Хоч від колиби, де імлісті шпилі
Нас ділять гори та безмежжя вод,
Думками й серцем ми у кожній хвилі
В гебридській Верховині там, де наш народ.
Ніколи вже не будемо ступати
Долинами, де сріблиться потік,
Під рідним стягом нам не згуртуватись,
Поховань королів не бачити повік.
Як прадіди колись на батьківщині
Здобувши землю, утверджали владу,
Не припускали, що нащадкам нині
Проклятий ворог жити в ній не дасть.
Хай гряне гнів, хай Діскорд візьме зброю!
Тоді двосічний вірний меч братів
Усі серця з'єднає зі собою,
Хоча б як грізно океан шумів.
"Краса полян тут і лісів розмай,
Проте вигнанці ми, що втратили свій край".

Переклад з англійської

Міри ГАРМАШ

Петро КАРПЕНКО-КРИНИЦЯ

САГА ПРО КОМБАТА

(Продовження з попередніх чисел)

КОМБАТ

Саватій, досить! В сцені цій твоїй,
З букетом і тирадою, нема
Ні дотепу, ні спритности, на жаль.
Банально!... Ти скажи от краще, де
У тебе лист узявся... Той, що ти
Приніс мені минулого разу?

САВАТІЙ

Припустим, з перших рук... Цікавить ще щось?

КОМБАТ

Ім'я твоє.

САВАТІЙ

Саватій.

КОМБАТ

І Тихон Вологубичев також?

САВАТІЙ

Послухай, командире. В деталей хаці
Заплутується зовсім недоречно
Твоя відважна мисль. Ти на дрібниці
Розмінюєшся весь, як той хлопчина,
Якому світ недавно лиш одкрився.
Але ти вже не чадо безпорадне,
А воїн — і такий, що недвозначно
Судьбу століття нашого повинен
Вирішувати у битвах сьогоденних.
Це, знаю, операція кривава,
Тяжка й так далі... З нею нам, одначе,
Потрібно примиритися, щоб людство,
Спотворене жидо-більшевизмом,
Здрібніле й хворе, вивести нарешті
З безвиході, в якій воно конає,
Жадаючи оновлення й порядку.
Цю місію священну і довершить
Німецька раса, з волі Провидіння.

КОМБАТ

А я ж то тут при чім?

САВАТІЙ

На гору Синайськую спасіння
Свого зійди, як сходив премудріший
Ліствичник, Іоан Святий, зломивши
Ріг гордості своєї — й ти побачиш
Усе в новім для тебе, в іншій світлі.

КОМБАТ

(сміючись)

Але ж не Іоан я й не святий...

САВАТІЙ

Наївничать не будем... Німці певні,
Що в жилах твоїх — древня кров...
Норманська!
І вікінги хоробрі, можна думать,
Твої насправжні пращури...

КОМБАТ

(продовжує сміятись)

Можливо... Все можливо. Не ручусь
За предків-українців кров... З причин
ясних не довелося побувать
На їхніх весіллях.

САВАТІЙ

І щоб там не було, достойне місце
В Новій Європі знайдеться для тебе,
Як знайде його й наша Україна.
Нова ж Європа, життя нова, кипуча.
Не вимисел, а суцья реальність,
Яку лиш закріпити необхідно.

КОМБАТ

У цьому-то і загвоздка, отець:
Здобуте закріпить! Але збагни:
Нічого в рабстві нового нема,
І рабства, як мерця, що стлів давно,
Уже не воскресить... Не повернуть!
Нова прийшла формація уже...
(За стіною, недалеко десь, засокотів кулемет. Не-
виразні окрики й зойки).

САВАТІЙ

Розстрілюють... (Павза). Це, скажеш,
теж банально?
Є спритність і є дотеп, чи немає?
(Про себе, в задумі)
На Східнім фронті кепсько... Сповістило
Учора Дойче Нахріхтен Бюро.
(Ще і ще сокоче кулемет)

КОМБАТ

Нова Європа...
(Довга павза... Обірвавши розмову, обидва вони,
Комбат і Саватій, залишилися непорушні, немов
закам'янілі, в різних позах, кожен думаючи про
своє. Напружена тиша... Гарячий голос війни).

ГОЛОС

...І знов
Задумавсь командир!
Усе ясніш
Окреслюється ворог перед ним
І все чіткіш
Прояснюється шанс
Життя своє урятувать.
Він чує голос розуму свого:
"Піди ка все: мета
Твій засіб оправдає... Утічеш,
Змонтуєш партизанський батальйон...
Навіщо ж по-дурному умирать
В провінції якісь,
В її тюрми безмовному дворі,
Коли тебе чекає автомат
І щастя перемоги у бою?
Безглуздо, в цій безглуздій самоті,
Загинуть може й кожен ідіот,
Але
Живим
Лишитись для великої мети,
Лишитися й боротись... Жити, жити!,
Убивць
Своїх перехитривши — це не так то
Просто: в цьому мудрість і її
Не кожному дано!...
А потім: ти ж іще
Не знаєш достеменно, хто такий
Саватій, що в півсні,
В химерному видінні не чужим
Тобі
Так зримо уявивсь.
Ти навіть інше прізвище його
Устиг запам'ятать.
Не віриш ані снам своїм, ані
Дурним галюцинаціям? Але ж...
Марійн лист...
"Припустим, з перших рук" —
Як виразно Саватій натякнув!
Тебе
Дратує лексикон
Саватія, ворожий і чужий?
Але,
Можливо, так він мусить говорить.
У камері твоїй,
Можливо, не один
Чекає на розмову мікрофон —
Зрадливий підслуховий апарат.
Подумав ти про це?
"В мистецтві конспірації складнім,
Знайти не завжди логіку струнку
Вдається й неабияким майстрам" —
Твої слова чи ні?
"Підпілля — це
Не іграшки для Клави" — чи не так?...
Погоджуйся на все.
Рятуй життя
Усякою ціною, бо воно
Потрібне боротьбі —
Не смерть твоя, безбарвна і глуха!"
Його
Думок гарячих стріли кожен факт
Пронизують, як тіло меч,
І розум кожному зважає деталь.
Та от

Сумління озивається і крик
Його
Безжально перекреслює усе:
"Як смієш не лише
Так діяти, а думать навіть так?
Ти кидав у вогонь
Бійців своїх найкращих, і не раз
Тоді,
Коли прекрасно розумів, що з двадцяти
залишаться живими тільки два.
Можливо три.
Але ти знав, що в тактиці борні
Цю смерть не обминуть,
В ім'я життя цілого батальйону й розгрому
Цілих з'єднань ворога твого.
У муках, на твоїх
Очах, товариші
Вмирили кращі, виконавши твій,
Мов заповідь, наказ.
Вони
Не думали — о, ні! —
Про власний свій рятунок, боротьбі
Потрібний, а боролись ...до кінця!
Боролися у тих
Обставинах, в які
Ти кидав їх, відважних, і навчав
Дивитись прямо ворогу в лице,
Уміючи завчасно прескладні
Маневри всі розгадувать його,
В бою не здаючись...
Твій ворог. Він чека
Роззброєння твого,
Надіючись побачити тебе
Ганчіркою, якою, опісля,
Почистить свої чоботи брудні
І викине ганчірку на смітник...
Ось тількищо ти чув
Розстрілюваних зойкіт... На стіні,
Супроти тебе, написи горять
Живою іще кров'ю... Хто, скажи,
Із них, уже мерців
Легенди безіменної, зломивсь,
Немов стеблина та крихка?
Ніхто, запам'ятай! Запам'ятай
І гордим будь за свій
Народ, якого воїном ти є...
Подумай. Заспокойся. Зрозумій:
У тебе не існує багатьох
Для вибору доріг. Вона одна:
Умів
Життям
Чужим розпоряджатись, як своїм,
Навчавши інших бути, мов граніт,
Так от і сам зумій
Лишитися гранітним до кінця!"

КОМБАТ

Лишусь таким, як є...

САВАТІЙ

Що кажеш ти?

КОМБАТ

Аж соромно від думання свого!

САВАТІЙ

Бо Східній... Саме Східній фронт — це
Рішальний у судьбі Європи й світу.

КОМБАТ

Проте, який хороший настрій знає
До мене повернувся!... В цю мить
Побачити б моїх бійців... Своєю
Дружину обійняти... Розкажи
Мені про них, німецький скорпіон.

ГОЛОС

Комбат,
Герой моїх обпалених доріг,
Закоханий безумно у життя,
І ворог мій,
Що ненавистю дише до війни,
Вступає в свій останній бій...

(І лиш тепер Комбат і Саватій, що думали й го-
ворили оце тількищо про зовсім різні справи, ніби
пробудились. Їх пози, надовго застигли в німій не-
порушності, раптом змінилися, і вже часто міняти-
муться, відповідно до ритму розмови. Їх погляди,
холодні й гострі, як багнети, зіткнулись).

КОМБАТ

Чого ж мовчиш?

САВАТІЙ

Я думав... Ти... Ти, власне...

КОМБАТ

Питаю про бійців моїх... І що
З дружиною моєю? Де вона?

(павза)

САВАТІЙ

Священик я — і тільки. Не сподобив
мене Господь всезнаючим пророком
Своїм воздвигнуть... Певен, що про все це —
Дрібне і несуттєве, у суттєвій
Для тебе ситуації, граничній,
Підкреслюю, серйозній, заявляю —
Про все це, згодом, легко ти зумієш
Довідатися й сам, без мене... Мудре
Погодься тільки рішення прийняти,
Ось зараз, поєднавши необхідність
І волю, згідно з Шелінговим вченням...

КОМБАТ

Иди ти, легко кажучи... Котись,
Нарешті, к'чорту, чорний мракобіс!

САВАТІЙ

Не можу... Бог, вірніше Провидіння —
Мій спільник, а не чорт. Крім цього... лайка,
Образи... Це безсилля ретирада.

Це зовсім і не твій словник — солдата
Хороброго й розумної людини.
Коли вже ти схотів похизуватись
Упертістю своєю, без потреби,
І справді усумнився чи не згоден,
Що раса лиш, мудріша й вища, раса
Культури прастарої у Європі
Покликана судьбою врятувати
Ту ж самую розкладену Європу
І світ увесь занедбаний — то, де він
Твій інший, кращий, справжній твій
моральних
Ідей словник? Розкрий мені словник цей
І гордо возвісти за що воюєш?

КОМБАТ

Серйозно це чи?... Кілька ж літ б'ємось
Ми, батюшка. Подумать... Кілька літ!...

САВАТІЙ

Неважно. Я — цілком серйозно. Тільки
Цікавить мене в данім разі зовсім
Не повинь пустодзвонна пропаганди,
Якою ти бійців своїх, наприклад,
Поїв перед черговим громом бою.
Тепер війна і німців — це не тяжко —
Ми можем звинуватити в насильствах,
У рабства культивуації й так далі...
Однак, все зло німецьке, лихоліттям
Оправдане війни, бліде і блідне,
Порівнюючи з сущим злом Єжова
Чи інших блазнів Сталіна... Бандити...

КОМБАТ

Ну, й твій же словничок!

САВАТІЙ

Пардон... Бандити,
Компанія і Сталін, животворчий
Попрали бо закон соціалізму,
Воззвали поліційний мрак гієни,
У застінках ідею згальтували.
Однак, пітьми сочадіє зловонне
Згасить безсиле світло Прометея —
Наш день націонал-соціалізму
Владичить!... Так сприймім його, як Божий
Двадцятого століття подарунок!
Не зможуть затинити дня цього вже
Ні жидо-большевицька ніч кривава,
Ні присмерк людодержства, у якому
Тремтить капіталізм жидо-масонський.
Нема в наш судний час ніяких інших
Ідейних сил (я слово "сил" підкреслюю!),
Спроможних об'явити Україні
Скрижалі порятунку... Десь, від когось
Довідатись то можна, що, багата
Шевченкова земля на отаманів
І всяких визволителів, сьогодні
Вщасливлена також ім'ям Бандери
І Мельника... Є навіть військо Бульби.
Є військо Шандрука. Почути хочеш
Про армію? Є й армії. Будь ласка:

Так звана УПА і той же Бульба.
Дивізію... хе-хе... зліпили в Львові!...
Нарешті є і Власов...Є багато
Псевдонімів, імен і військ так званих!
Але, помилуй Господи, які ж це
Ідеї, не говорячи вже сили?

(Павза)

Надія вся на німців!... Самостійність?
Соборність? Чом би й ні! Усе це німці
Дадуть нам у Новій Європі... Більшим
Від інших егоїстом будь не можна ж!
Що людям — теє й нам, рабам... Господнім,
Я маю на увазі.

(Павза)

КОМБАТ

Ну?... Видохся уже? Ти промахнувся,
Звичайно, і на цей раз... Хука дав!
Занадто смішно й немічно звучить
Фашистська твоя проповідь у цій-от
Дійсності. Нема тут ні твоїх
Звеличників, ні іншого сміття...
Є тільки я і камера, а це
Далеко не те саме, що амвон.

САВАТІЙ

Пасуєш, значить! Знову ретиради.

КОМБАТ

Не все ще я сказав...

САВАТІЙ

Від дійсності і фактів очевидних
Не можна утікати! Благорозумно
Зумій і в цих обставинах, в яких ми
Зустрілися ось, вилущити для себе
Горіх солодкий користи. Зумієш
Цю користь возіміть — я буду певний,
Що й дні усі життя свого доцільно
Ти міг і вмів прожити.

(Закінчення в наступному числі)

КНИЖКИ НА ПРОДАЖ

М. Ю. Брайчевський. "ПРИЄДНАННЯ ЧИ ВОЗ'ЄД-
НАННЯ, критичні зауваги з приводу однієї
концепції. — Книжка написана сучасним украї-
нським істориком. — Ціна 2.00 дол.

А. Юриняк, КАМІКАДЗЕ ПАДАЄ САМ, опові-
дання й фейлетон, 184 стор., звичайна обкла-
динка. — Ціна 5.00 дол.

Василь Гришко, "ТРЕТЯ СИЛА, ТРЕТІЙ ШЛЯХ,
ТРЕТЯ РЕВОЛЮЦІЯ". — Ціна 1.50 дол.

Олена Кुरило, "УВАГИ ДО СУЧАСНОЇ УКРАЇН-
СЬКОЇ МОВИ". — Ціна 2.50 дол.

КИЦЬКА

Та й поталанило ж бездітниці Тетяні! Не знала ні пелюшок, ні не доспаних ночей. Щоб кожній матері отак п'ятирічними діти об'являлися...

Несподіване Тетянине щастя схвилювало село. Жінки, де б не збидалися, відразу про це річ заводять. Ось як і тепер на базарі:

— А хлопчик же, як картина! Щоб так не черідка своїх, їй-Богу, відібрала б від Тетяни.

— І горнеться до неї, "мамою" називає. Обцілює так, що куди там рідному!

— Чи ви, жінки, не про Митька часом говорите? — обізвалася молодиця, що поруч, на мисочки міряючи, жолуді продавала. — То оце вже й вашому колгоспові із притулку сиріт накиннули?

Поселили їх у селі тимчасово. Але, зазначили, сприймуть тим, хто захоче собі дитину всиновити. Голова, що до Тетяни колись небайдужим був, відразу накинув оком на Митька. А втім, може, вона захоче дівчинку взяти? Велів покликати її першу — щоб сама вибрала. І вже після того роздали дітей малодітним родинам. На кожну таку дитину колгосп видавав харчі, а тимчасовій матері записували скільки там трудовнів. Тільки одного сироти ніхто не взяв — Івана Гарбуза. Іванові було вже років дванадцять, і був він, як сам казав, "дівоцький". То й хто б хотів у своїй хаті чужого — та ще такого розумного — парубка мати? Його лишили жити одинцем у колгоспному, колись панському, будинку. Харчуватися мав у сусідстві, через дорогу від колгоспу. Тітка та йому й пратиме. Такий рішенець Іван сприйняв із задоволенням: як-не-як — сам собі пан...

— А ви Митька хіба знаєте?

— Його незабаром уся Україна знатиме. Він уже не в одному селі побував. І скрізь те саме: спочатку жінки аж пересваряться, а роздивляться, і — кожна відпекується.

— І чого б це? — дивуються жінки. — Такий милий хлопчик...

— Бо воно, хлоп'я оте, — молодиця стишила голос, — повідьмлене. Дарма, що мале таке, а кицька над ним силу вже має. Вона скрізь по його слідах іде. Це у ваше село чомусь забарилася. Не йнакше, як у снігах слід загубила. А нехай ось потепліє, то й з'явиться. І буде він шість днів Тетянин, а сьомий — її. Тільки ж отой сьомий та всі шість переважить...

Балакучу молодицю осмикнула її старша сусідка:

— Таке й скажете! Нехай жінка потішиться дитиною. Та й хлопцеві краще буде...

Принесеній з базару новини Тетяна не йняла віри. Люди заздрісні на чуже щастя, то й чутки пускають.

— Ще такого не бувало, — відказала, — щоб кицька та людину перехитрувала. А як Митько

так уже до котів горнеться, то роздобуду йому кошения.

— І де візьмете? Таж позаторішньою весною голодні всіх котів поїли. І на розвід не лишилося.

— Вимінювали в Кацапщині за одягу хліб. тепер — по котів поїду.

І, перебалакавши з головою колгоспу та озброївшись потрібними адресами, Тетяна ще того тижня вирушила в мандри...

**

— Село наше, як тепер уже самі знаєте, далеко від залізниці, — сказала Тетяні двоюрідна Митькова дядина. — Ви, допоки шляху сизокрылець не перегородив крильми широкими, міняти їздили. То й вижили. А ми, коли пограбували нас, нічим зарадити не змогли. Пів села вимерло... Отож, як помер у неї чоловік і двоє діток, покійна — хай їй земля пером! — поставила — хоч би там що! — найменшого врятувати. Піду, каже, до міста — якось уже долізу... Ляжу під притулком і помру. Тоді Митька заберуть... Якби жива була, то вже б хоч раз у село навідалася...

— Приніс його вчитель із недалекого села, — сказали в притулку. — Знайшов біля мертвої матері.

Учитель:

— Чому ж... пам'ятаю. Таке не забувається. Ішов я узліссям до міста. А вона близько стежки лежала. І хлопчик з нею. Ще жива була. Просить, нещасна, врятувати їй дитину. Під дитячий притулок віднести. Сама вже не мала сили йти. А мав я трохи хліба і — хоч сам голодний був — їй віддав. Нехай, думаю, із'їсть перед смертю... Сказав, що мати померла, бо не прийняли б дитини. Та я й не помилився: коли за два дні вертався, то там, де лажала, свіжа могила була. Хтось поховав. А я ще того самого дня з лопатою вернувся та в головах берізьку посадив...

**

Обнадієна, верталася Тетяна додому. Не впрожні: в обшитому старим рушником, кошику везла Митькові кошения.

— Наш Митько, наш! — іще з порога ділилася радістю з Гнатом, своїм багато старшим за себе чоловіком. — Не бувать би щастю — так нещастя помогло...

Бавиться Митько котеням, а Тетяна — Митьком. Та така вже щаслива, що й не розказати! Вийде в неділю на колодки до жінок, то їхні діти — замурзані, у піску, немов кури, гребуться, а Митько від "мами Тетяни" й на крок не відходить. Вимитий, вичесаний, у моряцький костюмчик наряджений, ліктиками в її коліна впреться, і, немов у дзеркало, в очі мамині заглядає.

І цвіте щастям Тетянине серце. Сама вона до цвіту вишень щастя прирівнює. Та все поглядає на вишневий садок недалекій. У своєму яблуці — Гнат у яблунях кохається — ще не цвітуть... Садок той ніби поруч — бо посеред згорбленої грядки — хоч насправді за три городи від Тетяниного. За садком грядка в долину збігає. А там далі — заспоришена доріжка в поле веде. І до річки. У долині, між кущами калини та бузини, заквітчане хмелем, пишається — бо найвище в селі — одне-однісіньке дерево. На дереві — хата лелечина. Стоїть лелека на одній нозі й понад садок у подвір'я Тетянине заглядає. А Тетяна з лелекою розмови подумки веде.

І тієї неділі, виглянувши у вікно, лелеці кивнула. Мовляв, бачиш: і мос гніздо не порожне. Покликала Митька, щоб ішов до хати. Бо обідати пора. Поставила борщ на стіл, а його немає. Гукає — не обзивається. Кинулися з Гнатом надвір, і...

— Рятуйте, хто в Бога вірує!

Пропала дитина. Ось тут же, тут із кошеням грався. Кошеня в діжці, а Митько — в криниці. Збіглися сусіди близькі й дальші та й ну із криниці воду виливати. Вилили. А Митька не знайшли.

Від берега надійшла баба Вустя Довга.

— І чого ви, люди, такий галас ізчинили? Митько за кицькою погнався, — каже.

Таж кицьку він ось у діжку посадив! Щоб не втекла, значить.

— Е-е-е, то стара якась кицька була... — каже баба. — Отам у садку нявчала. Дивно мені стало, почала наслухати, аж чую: уже в долині, із кущів голос подає. А Митько на той нявкіт обніжком до дороги бреде. Та так і повела його із села: Митько дорогою, а вона — стороною. По-між кущами.

Значить, правду говорили люди: повідьмлений Митько!

Того пополудня Тетяна й на вулицю до жінок не пішла. Сіла на призьбі й, не зводячи зажурених очей із садка, заколисує свій смуток-жалє.

А лелека їй:

— Цить, не плач;
купим калач,
медом помажем,
тобі покажем,
а самі — з'їмо...

— Та замовкни вже! — роздратовано махнула рукою у бік лелеки. — Клацаєш...

Ледве діждалася вечора, а з ним і Митька. Прийшов радісний такий! Оберемок мамі Тетяні квітів приніс. Бо вона така добра, так його, Митька, любить. І він хотів зробити їй щось гарне. Та й надумався в поле піти. Щоб квітів на-

рвати, маму Тетяну ними обдарувати. І хай мама Тетяна не гнівається на Митька маленького.

За шию обіймає та все в очі благально заглядає.

І піддалася Тетяна сумніву. Бо дуже хотілося, щоб це була правда. І чому б Митькові, думала, не піти в поле? Ходять же людські діти... Та коли ці походеньки щонедільними стали, а дехто хвалиться, що вже й кицьку бачив, знову зажурилась-засумувала Тетяна.

— Людоньки, — скаржилася, — я рада, що в Митька ота кицька є. Та тільки подумайте: тому хлоп'яті п'ять років, а воно отак безбожно бреше!

— Бідне. Зарання спізнало, почім ківш лиха.

— Хоч і кицька, а бач, гарно як навчила. І дивно: якими ланцюгами вона так міцно до себе дитину прикувала?

— А кажуть, га-а-арна "кицька"...

Украв Митька Тетянине серце, а тепер виявилося, що він не її, не Тетянин. Не хоче вона Митька!

— Треба, мабуть, застрелити кицьку, — каже голова. — Щоб не баламутила дитини.

Жартун і дотепник на все село, на голову обраний він недавно. Замість партійця Грицька "лисиці", котрого — галасвіта пішов би він та й не вернувся! — за успішно виконане партійне завдання (розкуркулив і сколгоспив село) підвищено в чині й переведено в Київ.

— Та Бог із вами! — запротестувала Тетяна. — Чи ж мало котів у 33-му вистріляно? То хай живуть хоч ті, що вціліли...

Кицька нехай живе, а Митька не хоче. Голова заікнувся був про іншу дитину, але Тетяна й слухати не схотіла. Чужим добром не розбагатієш, а серце в неї одне — усіх не обдаруєш.

Недовго пожив Митько і в мамі Насті.

І в мамі Степаниди.

— То яка ж та кицька хоч на масть — сіра, біла чи руда?

Не додивлялися. Чимало хто бачив її в полі з Митьком. Але, заглядевши, збочували, щоб не ополохнути. Та всім кидалося в вічі, що дуже вилизувала Митька. Так уже вилизувала... і що там багато розказувати — самі знаємо, як киці кошенят своїх лижуть.

— Піймати Кицьку й у село привести! — каже голова.

Але охочих на це не знайшлося. Не собаки, щоб за котами ганятися!

Якби Митько хоч трохи старший був — поселилося б його з Іваном разом. Та й не було б мороки. А тож іще такий малий...

— Майте, жінки, совість: якщо до дитини милосердя не маєте — пожалійте Кицьку.

**
*

Вирішили віддати Митька Ганні. Кращого місця годі знайти. Ганнина хата від поля, поруч її городу — тільки за ровом — колгоспне жито стіною. Киці зручно буде. І Митькові: щонеділі мамі Ганні волошки збиратиме.

**"НОВІ ДНІ" ЧЕКАЮТЬ ВАШИХ ПОРАД
І ДОПИСІВ НА РІЗНІ ТЕМИ
НАШОГО ЖИТТЯ!**

— Як у мене — то й у мене, — погоджується Ганна. — Десь тій дитині прихилитися треба.

Та незабаром почала відмовлятися й вона. Мовляв, людям неділя — свято, а їй гірше пекла. Не може собі місця знайти, із поля Митька виглядаючи. Якби ж та Кицька прийшла під хату, взяла Митька, а потім назад його привела.

— Щоб опісля — якби що до чого — ви посвідчили, що в Митька вона є. І він би втратив місце в притулку.

— Вона ж захоче колись його біля себе мати. Признається до нього.

— Тоді те й буде. На все свій час.

А час, мабуть, ще не той.

Боїться Ганна. Ану ж дінеться десь Митько. Піде котроїсь неділі та й не повернеться. Що тоді буде? Скажуть, не допильнувала їй дорученої дитини. Щоб не довелося за Митька свою віддавати...

І відвезли його в інше село, за десять кілометрів від нашого. А потім, чутка була, повезли ще далі.

Найближчої неділі, як ото забрали від Ганни Митька, не одна мати, слухаючи, як його Кицька по всім селі шукає, слъзби втирала.

Із-за кожного куща нявчала, бідна!

— Треба б якось їй сказати, — зідхали жінки.

А як — не знали.

Та коли затиждень з'явилася знову, то стежкою попри кущі пішла дівчинка (дитину ж, може, підпустить до себе). Не доходячи до місця, де перед тим чулося нявкання, спинилася й перішуче промовила:

— А Митька в нас немає вже. — І, помовчавши трохи, назвала село, де його шукати.

СТИПЕНДІЮ ІМ. ВАДИМА ДОБРОЛІЖА ОТРИМАЛА ІРИНА МОТРЯ ІВАХІВ

Стипендію ім. Вадима Доброліжа (в сумі 500 доларів) на 1977 рік, згідно з постановою журі, до якого входили мистці Іван Кейван, Стефанія Базюк і Лілея Горняткевич, отримала Ірина Мотря Івахів із Торонто.

Ірина Івахів народилася і виросла в Торонто. Там вона вчилася в українській школі й успішно закінчила курси українознавства. З дитячих років Ірина належала до українських молодечих організацій, а коли вступила до Торонтського університету — стала членкою Союзу Українського Студентства Канади і належала до екзекутиви СУСК.

Образотворчим мистецтвом Ірина цікавилася з малих років і приймала участь у багатьох українських мистецьких проєктах. Тепер Ірина Івахів вчиться на мистецькому факультеті Монреальського університету "Ля Конкордія", удосконалюючи техніку дереворізу та гравюри.

Управа фонду ім. Вадима Доброліжа при цій нагоді повідомляє, що вже приймаються зголошення на стипендію на 1978 рік. У цій справі звертатись на адресу секретарки фонду:

Vera Bayrak, # 201, 9737 — 112 Street
Edmonton, Alberta, Canada, T5K 1L3

Рубен ДАРІО

ПІСНЯ ПРО ЗОЛОТО

Одного разу якийсь обірванець, жебрак на вигляд, може, прочанин, а може й поет, сплизнався в затінку високих тополь на широкій вулиці. обставлений палацами, де хизувалися пишно онікс і порфір, агат і мармур. Високі колони, гарні фризи, золочені бані втомлено пестили умираюче сонце.

Через шиби вікон тих просторих домівок багатства видно було розкішних жінок та чарівні малюки. За огорожами виднілись буйні сади, зелені галяви, скроплені трояндами, а гілля хиталося звільна та тихо, мов за велінням ритму. А там, у великих залах, є, напевно, золотом цяцьковані килими, білі статуї, китайська бронза і китайські вази, на яких вимальовано блакитні луки й крихітні рижові поля; звисають там пишні запони, зібрані в складки, моз сукулі, та мережані буйними квітами, і на лискучих шовках виграють блискітки світла від озерка — кольору Сходу. І ще — венеціанські дзеркала, паліандр і кедр, перламутр і чорне дерево, а усміхнене чорне п'яніно кокетує білими зубами-клявішами; і в кришталевих люстрах масивні свічки пишануться шляхетністю свого білого воску. О, а ще далі! Далі — позолочене часом коштовне полотно, портрет, підписаний Дюраном чи Бонна́, і пречудові акварелі, на яких чисте небо, здається, випромінює рожевий туман, що повив м'якою хвилею горизонт і тремкий полохливий площ. А ще далі...

(Вмирає вечір.

До брами палацу підкочує блискуча лякована карета. Виходить молода пара і так гордо проступає до свого житла, що жебрак подумав: "Ген ніби орел із орлицею до гнізда прилетіли". Баскі лисніючі коні, коли лягнув батіг, шарпнули карету, викресавши іскри з бруківки. Ніч).

Тоді в навіженому мозкові, прикритому блакитним капелюхом, як брость розпустилася думка, що стиснула груди й перелетіла на уста, і вилітала у гімн, який надихнув мову і кожного заставив стрепенутись. То зринули на пам'ять усі жебраки, всі самогубці, всі п'яниці, лахміття й злидні, всі ті, які живуть, — о Боже, — у вічній ночі, навпомацки йдуть через пітьму й падають у прірву, бо не мають і шкурочки хліба, щоб угамувати голод. А поруч — гурт щасливців, м'які ложа, трюфелі й булькання золотавого вина, атлас і муар, що дотик їхній — мов іскри сміху; ось білявий наречений і смаглява наречена, прихорошена коштовним камінням та шовковим мереживом, а великий годинник, яким доля розмірює життя щасливих розкішників, пересипає не піщинки, а золоті дукати.

Чудний той поет усміхнувся, та з лица не зійшла йому Дантова жагура. Дістав з кишені чорний хліб, з'їв і пустив за вітром свій гімн. Найбільша це мука — співати, коли скрегочуть зуби...

Співаймо хвалу золоту!

Співаймо хвалу золоту, цареві світу, що скрізь, куди приходить, несе злагоду й світло, наче скалки поколотого сонця.

Співаймо хвалу золоту, що з'являється на світ з плідного черева матері-Землі; воно — незбагнений скарб, жовтогаряче молоко її гігантських грудей.

Співаймо хвалу золоту. Воно — повноводна ріка, джерело життя, що молодить тих, хто купається в його чудотворних струменях, і старить тих, хто не черпає з його стрімких потоків.

Співаймо хвалу золоту, бо з нього куються тіяри первосвящеників, корони царів і скіпетри можновладців; бо воно застиглим вогнем розливається по мантиях, і щедро вкриває ризи архиєпископів, і сяє на вівтарях і підтримує Бога відвічного на променистих дароносцях.

Співаймо хвалу золоту, бо, коли тонемо в розпусті, воно дає заслону, щоб прикрити гидоти п'яних оргій і ганьбу подружніх зрад.

Співаймо хвалу золоту, бо, відлите в монети, несе воно на дисках величаві профілі монархів, і повнить скрині їхніх просторих храмів-банків, і в рух приводить машини, і дає життя, і впасає привілейовану плоть.

Співаймо хвалу золоту, бо воно дає палаци й карети, модне вбрання, полишає свіжими груди чепурних жінок, воно хилить коліна й гне спину підлабузникам і кривить вічною усмішкою їм роти.

Співаймо хвалу золоту, бо воно — батько хлібові.

Співаймо хвалу золоту, бо воно тримає діамантову росу на рожевому гарному вушку чарівної пані; почеплене на груди, воно чує удари серця, а на руках воно часом є символом кохання й священної обітничі.

Співаймо хвалу золоту, бо воно затуляє роти, що нас неславлять, спинає руки, що нам загрожують.

Співаймо хвалу золоту, бо голос його — зачарована музика; бо воно завжди там, де подвиг, і блищить на латах Гомерових героїв, і на сандаліях богинь, і на котурнах трагіків, і на яблуках із саду Гесперид.

Співаймо хвалу золоту, бо з нього струни голасних лір, волосся ніжних коханих, зерно в колоску і туніка, яку вдягає, прокидаючись, величавий світанок.

Співаймо хвалу золоту: воно — нагорода й честь для трудівника і пожива для розбійника.

Співаймо хвалу золоту, що ввихається на карнавалі всесвіту, перебране в папір, срібло, мідь, сплави.

Співаймо хвалу золоту, що жовте, ніби смерть.

Співаймо хвалу золоту, яке голодні звуть габенним металом; воно — брат вугілля, чорного золота, що зачинає діаманти; воно — володар копалень, де бореться людина й колеться камінь; воно — плоть ідолів, полотно, яке Фідій зіткнув на шати для Атени.

Співаймо хвалу золоту, що на збрюї коня, на бойовій колісниці, на руків'ї меча, на лаврі, що вінчає голови славетних, на кубкові з бенкету Діоніса, в променях світил, в шампанському, що булькає, наче розчин киплячих топазів.

Співаймо хвалу золоту, бо воно нас робить чемними, вихованими, охайними.

Співаймо хвалу золоту, бо воно — наріжний камінь дружби.

Співаймо хвалу золоту, очищеному вогнем, як людина стражданням, згриженому долотом, як людина — заздрістю, битому молотом, як людина — необхідністю, закутому в шовкові гаманці, як людина в мармурові палати.

Співаймо хвалу золоту, зневажаному Єронімом, відкинутому Антонієм, ганьбленому Макарієм, принижуваному Іларіоном, проклятому Павлом-Самітником, якому хоромами була дика печера, друзями — нічні зірки, вранішні птахи й патлаті дикі хижаки пустелі.

Співаймо хвалу золоту, богові-тельцю, мозкові кам'яних гір, загадковому й мовчазному в глибині надр; золоту, що клекотить, коли виходить на сонце і йде в життя, дзвінкому, наче музика цимбалів; воно — плід небесних світил, втілене сяйво, згусток безмежжя.

Співаймо хвалу золоту, бо з нього сонце, закохане в ніч; на її кармазиновій плахті після останнього цілунку рясніють блискучі зорі, немов рої фунтів стерлінгів.

Гей, злиденні п'яниці, бідаки, повії, жебраки, волоцюги, злодюги, розбійники, попрохачі, і ви, вигнанці, і ви, лайдаки, а найперше ви, о поети!

Приєднаймося до щасливих, до могутніх, до лихварів, до напівбогів світу цього!

Співаймо хвалу золоту!

І луна підхопила той гімн, у якому злучилися стогін, панегірик і регіт, а тому що настала вже темна й холодна ніч, луна покотилась крізь морок.

Підійшла старенька й попросила на бідність.

І той чудний обірванець, жебрак на вигляд, може, прочанин, а може й поет, дав їй останній окрасць черствого, як той камінь, хліба і пішов у глупу ніч, про щось бурмочучи крізь зуби.

З еспанської переклав

Ярослав ХАРЧУН

Пол ВЕРЛЕН

СУМЕРК

Червоний місяць на імлистих небесах,
Туман, хвилюючи, окутує поля,
Димить, дрімаючи, земля,
Рохкочуть жаби у зеленій троці,
Що хилиться від подуву в дроцях.
Закрили чаші знов лілеї водяні,
Тополі виринають з даліни,
Із профілем струнким, як привид мовчазний,
В кущах блукають світлячків вогні.
Збудившись, сичі повітрям йдуть врозтіч,
Тяжкий, безшумний їхній літ,
Таємним сяйвом наповняється zenit,
Бліда Венера сходить. Іде вже ніч.

Переклад з французької

Міри ГАРМАШ

МІКРОМАНИ

Тріологія

Поети формують душу людини; прозаїки оздоблюють розум, а гумористи творять приємну атмосферу навіть тоді, коли зовсім немає ніякої температури.

Рефлексії

Субота. В Народному Домі доповідач, між іншим, сказав:

— Фактично в Америці електори обирають президента.

Неділя. Під церквою баба Палажка авторитетно заявила:

— Фактично в Америці електрики обирають президента.

"Бідні люди"

У Чешері власник продав свій ресторан "Weather Vane" за один мільйон доларів. Відкупив той ресторан "бідний кельнер", що працював у нього за... 50 доларів тижнево. Тепер, якщо той мільйонер збанкрутує, вернеться назад до свого кельнера в кельнери, щоб відкупити той ресторан за... два мільйони доларів.

Відстають від життя

Не лише "Нові дні" запізнюються, а й саме видавництво відстає від життя... Вони думають за всяку ціну стримати інфляцію доляра, і тому ніяк не хотять підняти ціни на наш журнал. Де ж тут правда: "Нові дні", а ціна — стара?!
— Передплатники! — На страйк!

Треті зуби

Австралійський фермер із Брісбена, Вінсент Баззо, недавно здивував дентистів усього світу: в нього на 92-му році життя втретє прорізались зуби.

А які зуби ріжуться в тих беззубих жінок, що так смачно "гризуть" чоловікам голови?

"Самостійник"

Бабця прислуговує... Внучок їсть і запиває молочком. Нарешті наївся й важко зідхнув. Бабуся:

— Подякуй, що я тебе нагодувала.

Внучок: Я сам їв.

"Пропаще покоління"

Студенти зустріли Юрія Шевельова й питають:
— Пане професоре, чим пояснити жорстоку мовчанку Шереха?

Професор безнадійно махнув рукою й скептично відповів:

— То пропаще покоління!

Література й техніка

Довідуємося, що телефонна компанія проклала окремий підземний кабель від професора В. Чапленка аж до А. Юриняка, щоб вони могли полемізувати між собою "на гарячій лінії". Кабель закопаний глибоченько, з гарантією, що фонетична транскрипція наших літературознавців не вийде наверх.

І тому їх тепер не чути.

До "Розстріляного відродження"

В 1927 році в Харкові два студенти з переписними листами зайшли на Купецький спуск до одного письменника. Питають:

— Як ваше прізвище?

— Вишня.

— Звать?

— Остап.

— По-батькові?

— Нема мене по-батькові!

— А як ми тут запишемо?

— Пишіть: "байстрюк"!...

Дружина письменника захопилась за голову:

— Павло, чому ж ти раніше про це мовчав?!

Поет і чорт

В хемічному корпусі Харківського медінституту повно студентів. На сцені два Івани: Микитенко з "Кадильницею" і Кулик ні з чим. Третій — Володимир Сосюра. Він деклямує вірша і доходить до кульмінаційної точки:

...Огонь і мука між но...ми —

Коли кохаю, так мовчи!...

Студенти враз поглухли:

— Громче-е!

Сосюра завертає назад і вже голосніше:

...Огонь і мука між...

— Ще громче! Не чути де "огонь"!...

Поет збагнув, у чому річ і щосили вигукнув:

— Хлопці, ну вас к чорту!

(Оплески).

НОВА КНИЖКА ДМИТРА ЧУБА

У в-ві "Ластівка" в Австралії вийшла з друку нова книжка Дмитра Чуба

"З НОВОГВІНЕЙСЬКИХ ВРАЖЕНЬ"

(На слідах Миклухи-Маклая)

128 сторінок, на крейдяному папері з 45 світлинами, трикольковою обкладинкою П. Вакулєнка. Друк виконала Українська видавнича спілка в Лондоні.

Ціна книжки в Америці й Канаді \$3.50

Гуртовим замовцям відповідна знижка.

Замовляти у в-ві "Нові дні", в адміністратора п. Г. Мороза та в українських книгарнях.

ОГЛЯНУВШИСЬ НАЗАД: МІЖНАРОДНІ ПОДІЇ І МИ

(Перше чвертьріччя 1978 року)

Світ навколо нас

Саме тепер, коли ці слова укладаються рівними рядками на журнальному папері, канадські виборці обмірковують питання, кого їм обрати до свого чергового парламентського зібрання, а по-через обраних депутатів і до складу нового уряду.

У дедалі завзятіший бій з опозицією консерваторів під проводом Джо Клярка і новодемократів з Е. Бродбентом дотеперішній уряд з лав Ліберальної партії вступив за дуже складної обстановки. Економічне становище країни в основному непогане; канадці далі живуть в одній із країн з найвищим життєвим рівнем. Все ж таки, інфляційний тиск на економіку не зменшується, а кількість пошукуючих місця праці перейшла один мільйон осіб.

Водночас кількість нових місць праці та узагалі загальна зайнятість канадців, помітно зросла. А втім, економічна ситуація в Канаді — складова частина загальносвітової ситуації високорозвинутих країн. Однак виборець пересічний громадянин Канади не мусить розуміти цього чи брати те на увагу... Значить, він чи вона може віддати свій голос за кандидата тієї чи іншої опозиційної партії, спричинюючи послаблення ґрунту під ногами всієї Ліберальної партії.

Нерозв'язаний вузлик

На позитивному конті ліберального уряду Канади — коли дивитись з *української точки зору* — є два досягнення: Виразна позиція Канади на Београдській конференції та зміцнення політики багатокультурності в канадському суспільстві.

Як один із сигнаторів Гельсінкських угод, Канада присвятила багато уваги т. зв. третьому вузлові тих домовлень: угоди про вільний рух ідей, людей та інформації по через кордони держав-учасниць наради з питань європейської безпеки і співробітництва.

На заключній сесії Београдської конференції міністер багатокультурності, Норман Кафік дуже чітко з'ясував делегатам розчарування канадського уряду й народу мізерними результатами цих домовлень. СРСР і його підневільні союзники на ділі знехтували свої підписи, що ними вони гарантували права людини для всіх своїх громадян — обіцяли застосовувати людяний підхід до їхніх найелементарніших потреб і прагнень.

Ба що більше... тих своїх громадян, які спостерігали за виконанням цих домовлень Гельсінкських домовлень в СРСР та інших комуністичних державах всіляко переслідувано, арештовано і засуджувано на довгорічні в'язнення... хто прогнун емігрувати, згідно з принципом "вільного

руху людей", тих всіляко репресували органи всевладної безпеки.

Канадський уряд і обидві палати канадського парламенту не раз офіційно — дипломатичним шляхом і публічними заявами! — протестували проти цього зловмисного порушення законних домовлень. Міністер Кафік — не без відома і напевно з допомогою міністерства закордонних справ! — переконливо з'ясував позицію Канади в цьому питанні саме на београдській сесії. Він сказав: канадське суспільство не зможе підтримувати політики "міжнародного відпущення", якщо друга сторона нехтуватиме правами людини і трактуватиме політику "детанту", як вулицю з власним одностороннім рухом.

В оцінці Н. Кафіка, уряди СРСР і його партнерів на ділі взяли на себе значно більші зобов'язання, ніж вони передбачали, коли вони підписували Гельсінкські угоди. Ці моральні зобов'язання, на мою думку, ще довго переслідуватимуть керівників комуністичних держав, бо принципи "третього вузлика" вже стали зброєю у політичній боротьбі українців та інших волелюбних людей Східної Європи.

Живучість плюралізму

Важливим аспектом промови міністра Н. Кафіка у Београді було його твердження про традиційність родових зв'язків Канади з народами Європи. Населення Канади — в суті речі має плюралістичний характер і хоча користується двома офіційними мовами у федеральних установах, то все ж таки його не зобов'язує якась одна "офіційна культура"... Канада — це багатокультурна країна.

В цьому ствердженні відгомоном дзвенить ідейний закон першої Української Народньої Республіки (20 листопада 1917 — 29 квітня 1918) про культурну автономію для національних меншостей в межах цієї відродженої держави.

Що канадський уряд серйозно трактував концепцію різнонаціонального підґрунтя населення Канади, то це видно не лише з београдського виступу міністра Кафіка. Про це говорив і прем'єр-міністер на форумі американських підприємців у Нью Йорку, а раніш — у Вашингтоні, під час спільної сесії Конгресу.

А втім, уряд Канади вирішив розширити програму підтримки багатокультурних заходів і готовий витратити 50 мільйонів доларів на розвінчення загальноканадського відчуття тієї нової дійсності в Канаді.

Взявши на увагу ворожість франко-канадців до концепції багатокультурності (вони далі воліють концепцію "двомовної і двокультурної Канади")

і холодну байдужість англокельтського елемента до плюралізму взагалі, то доводиться сказати: Ліберальний уряд досі таки зберігав принципи своєї політики, проголошеної в парламенті 8 жовтня 1971 року.

Треба надіятися, і воювати за те, щоб і Консервативна партія такою самою мірою обстоювала багатокультурну концепцію Канади, яку, до речі, ініціював і оформив сен. П. Юзик, а консервативна опозиція в парламенті схвалила ініціативу прем'єр-міністра Трудо в жовтні 1971 року.

Евро-пшик у Франції

Висліди цьогорічних виборів у Франції наочно показали, що навіть такий розжертвий баццями різних "ізмів" народ як французький — при відповідному зусиллі — спроможний протиставитися ганебному союзові соціалістів з комуністами. Небезпека для Франції та Західної Європи була реальна і велика.

Французька інтелігенція, що понад два сторіччя хворіє манією дебатування в ім'я самих дебатів, знайшлася на грані самогубства. Ситуація була схожа на ту, що її спостерігали деякі наші читачі наприкінці 1930-их років. Тоді більшовики під маскою потреби спільного фронту проти фашистської Італії, нацистської Німеччини та військово-фалянгістської Іспанії спромоглися створити доволі сильний "людовий фронт" з різними соціалістичними групами. Леон Блюм, не-марксистський соціаліст демократ очолив той рух, що знайшов підтримку урядів різних держав, а зокрема Великобританії.

На ділі однак той "людовий фронт" допоміг тоталітарним силам утопити Іспанію в крові громадянської війни, в якій Москва і Берлін виграбовували нинішню зброю: танки і літаки. Проникши у французькі народні маси, агітатори "людового фронту", підкопали тоді рішучість французів до боротьби проти Німеччини. Договір Москви з Берліном у серпні 1939 року лише припечатав долю Франції: ані її армія, ані її суспільство не могли отрястися від псевдопаніфістичної гарячки, що її викликали комуністичні агенти.

Подібні наркотики політичного паралізу впровадили у сьогоденнє суспільство Франції комуністи з тими самими намірами: захопити владу у Франції демократичним шляхом, не переворотом, обдуривши народ твердженням, що, мовляв, французькі комуністи — це самостійники, незалежні від Москви.

Були такі у Франції, що повірили цій побрехенці... не бракувало серед тих "французів" і деяких людей українського роду, що надто широко зачитувалися у ліві французькі часописи і журнали. Ці видання давали т. зв. докази на те, що французькі комуністи це один струмок т. зв. єврокомунізму, тобто патріотів своєї нації в колі європейських народів і політичних традицій демократій Заходу.

Прояснення розуму серед французьких виборців прийшло в результаті не так передвиборчих промов речників центру і правого крила, як спостереження практики в Радянськiм Союзі

та інших комуністичних державах. А там — вільнодумців переслідують і в'язнять... Гельсінксько-београдські перепетії також допомогли, бо розкрили справжнє обличчя московських і "європейських" комуністів: де вони захоплять владу, там вони придушують людські права і гноблять вільні народи!

Не без впливу на французьких виборців були і такі книги, як "Архіпелаг ГУЛАГ", що підтвердили давні свідчення українських та інших авторів про найбільшу у світі колоніальну імперію "гвинтиків", СРСР з її підневільними союзниками-супутниками.

Ось чому з шумного "єврокомунізму" таки у Франції вийшов мізерний "євро-пшик".

Між Суезом і Амуром

Зазнавши цих політичних і миролюбних невдач, миролюбні агресори з ленінської столиці пробують пастя з допомогою зброї в районі вздовж Суєзького каналу і Червоного моря. В Етіопії вони досягли деякого успіху внаслідок американської неініциативності. Проти Ізраїля, що борочить один одвірок брами в Африку і на Індійській океан, вони під'юджують арабських екстремістів із кіл Організації Визволення Палестини. Нелюдяного терористичного нападу на дітей, жінок і безборонних цивільних мужчин на ізраїльському побережжі Москва не засудила... навпаки, потратувала цей арабський напад, як геройство і далі постачає їм свою зброю.

Взагалі, СРСР — сьогодні чи не найбільший постачальник смертоносної зброї з миролюбним ярликом "Продукт СРСР" для слаборозвинутих країн, які для свого економічного розвитку тієї зброї не потребують. Та й ралянський громадяннин користи не має з такого "радянського експорту". Навпаки: надмірно великі витрати на виробництво озброєння далі тримають народи СРСР на рівні слаборозвинутих суспільств з низьким життєвим рівнем.

Громадсько-політична думка в такому суспільстві на ділі не існує, хіба що в окремих осіб чи груп, які сидять за ґратами чи в концтаборах. Однієї днини все населення цієї різнонаціональної великодержави може стати учасником нової світової війни, як стали їчні попередники у царській Росії 1914 року і в СРСР 1941 року.

На можливість такого вибуху показують провokatивні маневри понад півмільйонної армії і повітряних сил СРСР уздовж китайського кордону, куди на "перегляд" поїхав був навіть генсекретар, він же президент, Л. Брежнєв.

Спостерігаючи цю небезпечну гру, неросіяни в СРСР хочучи привадикуватися чат своєю долею в такій війні між Москвою і Пекіном. Немає сумніву що вони роблять такий же висновок, який зробив 1914 року Ленін на вістку про вибух війни між Росією і Німеччиною та Австрією: вчинити все можливе, щоб Росія нову імперіалістичну війну програла, бо це єдина реальна нагода визволитися з-під її нищівного контролю.

Можна багато дечого усвідомити, якщо оглянутися назад, на перше чвертьріччя поточного року.

УКРАЇНСЬКА МОВА В АМЕРИЦІ

I. Русизми в мові американських українців
(стаття 5-га)

Часом русизми, що з'являються на сторінках преси, бувають такі несподівані, що спочатку вони здаються друкарськими помилками, але повторне вживання їх доводить, що це не "друкарські чортики". До таких несподіванок русизмів належить слово "ведро" (рос. "ведро"). У численних українських народних піснях, в живій розмовній мові — завжди ми чуємо "відро", "відра", "Пішла по водиченьку — відра погубила". "Ой, у полі озерецько, там плавало відеречко".

Замість вислову "городський суд" значно краще казати "міський суд": Слово "городський" рідко вживається в українській літературній мові, бо це слово — русизм (від рос. "городской"). Завжди кажуть: "міська рада", "міська управа" і т. д.

Часом читаємо в газетах такий вислів: "заіснувавших проблем". Форма дієприкметника минулого часу на "ВШИЙ" — це чисто російська форма, подібна до російських слів: "читаВШИЙ", "работавШИЙ", "возникавШИЙ". Слова "заіснувати" в українській мові взагалі немає. Є лише слово "існувати". Отже в цьому вислові подвійна помилка! По-українському кажуть: "виниклих проблем".

Слово "звиш" — це одночасно і діалектизм і русизм (рос. "свыше"). Відповідники в українській літературній мові: "вище", "понад" ("...льон вище коліна", "...минуло понад десять років").

Замість розмовного слова "напитки" (рос. "напитки") краще казати: "напої". Напр. "вони не вживають алкогольних напоїв". У висловах "діалог був невдачний", "невдачна маніфестація" слова "нездачний", "нездачна" — русизми (від рос. слів: "неудачный", "неудачная"). Замість цих русизмів треба казати "невдали", "недала". Є ще й такі слова: "недатний" і "недачливий". Приклади з української літератури: "недале полювання", "недалих поет", "деякі малюнки вийшли недали", "почин недатний іноді буває", "чоловік у неї був недачливий".

Слово "невилічима" — русизм (від рос. "неизлечимая"). По-українському треба казати: "невиліковна". Приклад: "...сидів чоловік, хворий на якусь невиліковну хворобу".

Слово "неоднократно" — русизм (від рос. "неоднократно"). Українські відповідники: "не раз", "кілька разів", "неодноразово".

У вислові "осягнув неосягаєме" слово "неосягаєме" — морфологічний русизм. Закінчення "-АЄМІЙ", "-АЄМА", "-АЄМЕ" — це російські закінчення ("достигаемый", "достигаемая", "достигаемое"). Українські відповідники: "недосяжний", "недосяжна", "недосяжне". Приклади: "Недосяжний ідеал" (Кримський). "Та далека мрія, недосяжна" (Леся Українка). "До недосяжних верховин" (О. Олесь).

Замість "неперервна праця" (рос. *непрерывная*), краще казати: "безперервна праця". Є також і такі вислови: "неперервний зв'язок" або "безперервний".

Автор однієї статті пише: "неуступчивість президента". Слово "неуступчивість" — русизм (від рос. "неуступчивость"). По-українському кажуть "недоступливість".

Замість вислову "обі команди" (рос. "обе") краще казати: "обидві команди".

Русизм "обильно" (рос. "обильно") треба замінити українськими словами: "рясно", "густо", "щедро", "пишно", "буйно". "Рясно у вас, бабусю, вишень" (Кониський). "Густо сльози ллються".

Прикро читати ще й такі чужі українській мові вислови — явні русизми: "речинець *ограничений*" (від рос. "*ограниченный*"), "ці *ограничення* були" (від рос. "*ограничения*"). По-українському кажуть: "обмежений", "обмеження". Приклади: "обмежена кількість", "обмежена площа", "обмежена людина", "обмежене мислення", "обмеження ініціативи", "цензурні обмеження".

Вислови: "Около трьох місяців", "около 600 сторінок" — це прикрі русизми (від рос. "около 3-х месяцев", "около 600 страниц"). По-українському кажуть: "близько трьох місяців", "приблизно 600 сторінок". Інші приклади: "Ішли з години (близько години)", "майже годину", "приблизно годину". "Я не бачив його майже три роки (близько трьох років)".

Вислів "книга в переплеті" — русизм (від рос. "в переплете"). Треба казати: "книга в оправі".

Вислів "з тих пір" — русизм! По-українському кажуть: "з того часу". Приклади: "З того часу ставок чистий заріс осокою" (Т. Шевченко).

А ось читаємо такий незграбний вислів — русизм: "Число студентів *повисилося*" (від рос. "повысилось"). По-українському кажуть: "збільшилося". Російському слову "повышаться" відповідають такі українські слова (в певному контексті): "Культурний рівень *підноситься*". "Ціна *росте*". "Ціна *пішла вгору*". "Інтерес *підвищується* (зростає)". "Настрій *підноситься*". "Температура *підвищується* (піднімається)".

Замість "пожалувався перед кореспондентами" (рос. *пожаловался*) краще казати: "поскаржився кореспондентам". Приклади з літератури: "Поскаржуся я матері твоїй (Леся Українка).

"Покупка автомашин" — русизм (від рос. "покупка"). По-українському кажуть: "купівля".

"З особою другого *полу*" (рос. "пол") — русизм. Російському слову "пол" відповідає українське слово "стать".

У висловах: "за *последні* дні", "в *последній* передачі" слова "последній", "последні" — русизми-діалектизми. В українській літературній мові кажуть: "останній", "останні". Кажуть: "останнім

часом", "останнє зусилля", "останнє число газети",

У вислові "вмішування посторонніх сил" — два русизми (від рос. *вмешательство посторонних сил*). Цей вислів — подвійний русизм — треба перекласти українською мовою так: "втручання сторонніх сил" (або *втручання чужих сил*).

У реченні: "Президент поступав правильно" слово "поступив" — русизм (від рос. слова *поступил*). У цьому контексті російському слову "поступив" відповідає українське слово: "зробив" або слово "вчинив". Слово "поступати" іноді вживають у значенні "робити", "чинити", "діяти", але, як цілком слушно зазначає Євгенія Чак, "таке вживання дієслова ПОСТУПАТИ в сучасній українській літературній мові вже сприймається як відхилення від норми" (Є. Д. Чак). "Складні випадки українського слововживання". Київ, 1969, стор. 33-34).

Слово "предвиджено" — русизм (від рос. дієслова *предвидеть*). Український відповідник — "передбачити", "передбачено".

В українській пресі в Америці дуже часто зустрічається жахлива калька з російської мови "предсідник" (від рос. *председатель*). Це гідке, чуже українській мові слово засмічує нашу мову. Треба рішуче викинути це незграбне слово і замінити його нашим українським "голова". Кожному українцеві відомі такі вислови: "голова зборів", "голова управи", "голова організації", "голова комітету", "голова уряду", "голова делегації" і т. д.

Вислів: "ми призивали" — русизм (від рос. *мы призывали*). "Ми закликали".

Помилку роблять ті, що кажуть "приймати участь" (від рос. *принимать участие*). По-українському кажуть: "брати участь", "взяти участь".

Цілком чужим українській мові вислів: "вони не приносять користі". Це русизм (від рос. *они не приносят пользы*). Краще сказати: "...не дають користі". Російському виразові "приносить пользу" відповідають українські вислови: "бути на користь", "іти на користь". "Мабуть воно не піде на користь". (Див. Рос.-Укр. словник за ред. акад. С. Єфремова. Т. 3. 1928, стор. 348).

Речення: "Полковник прийшов до себе" може вживатися лише в значенні "прийшов до себе додому". Але, на жаль, автор газетної статті вжив цього звороту в значенні російської ідіоми "пришел в себя". Українські відповідники цієї російської ідіоми такі: "опритомнів", "прийшов до гам'яті", "очуняв".

Слово "примінення" — непотрібний русизм (від рос. *применение*). По-українському кажуть "застосування", а також "прикладання", "прикладення".

Вислів "примірний чоловік" — русизм (від рос. *примерный*). Український відповідник: "зразковий".

В українській газеті автор статті пише російське слово "промежуток" ("промежуток часу"). В українській мові є слово: "проміжок" ("проміжок часу"). Або "відрізок часу" ("період часу"). Приклад із підручника астрономії: "Справжньою сонячною добою називається проміжок часу між

двома верхніми кульмінаціями центра видимого диска Сонця".

Явний русизм — слово "противорічитиме" (від рос. слова *противоречить*). Цьому російському слову відповідають такі слова української мови: "суперечити", "перечити". Приклади з української літератури: "Як ти смієш мені *перечити*?" (Рудченко). "Я ніколи не *суперечу* Опанасові" (Кониський). "Ви самі собі *суперечите*" (Грінченко). "Це *перечить* художній правді" (Леся Українка).

Вислів "в розгарі" — русизм (від рос. *в разгаре*). Українською мовою кажуть: "У розпалі". Приклади з української літератури: "в розпалі бою", "в розпалі гніву". "Аж ось підняв голос Мойсей у розпалі гнівному" (І. Франко).

А ось два місяці тому читаємо в одній газеті таке речення: "Советська (русизм) система найбільше боїться РОЗОБЛАЧЕННЯ". Жахливий неоконкретний русизм "розоблачення" походить від російського слова "разоблачение". Та ж в українській мові є свої — українські слова: "викривання", "викриття". Ось кілька прикладів вживання українських відповідників: "викрити зрадника", "він боїться *викриття* і мовчатиме". "Що змусило Кузя виступити з *викриттям*..." (Микола Руденко). (Далі буде)

"РАДЯНСЬКИЙ" І "СОВЕТСЬКИЙ"

"Нові дні" під редакцією сл. п. Петра К. Волиняка вживали, менш-більш послідовно, слово "радянський", хоч траплялись і винятки. Редактор Дмитро Кислиця послідовно вживав слово "радянський". Редактор Вадим Сварог, без узгодження з іншими членами редакційної колегії, почав послідовно вживати в журналі слово "советський" і навіть "советчики".

Я довгий час вживав паралельно обидва слова: "радянський" (у розумінні неутрального чи, якщо взагалі так можна висловитись, — позитивного) і "советський" (у розумінні негативного). У зв'язку з цим один із найкращих наших мовознавців пише мені таке:

"Щодо слова "советський" я був такої думки, як і Ви але, докладніше й глибше дослідивши це питання, я побачив, що я помилявся, бо тоді треба й далі русифікувати нашу мову і писати "сельсовет", "госсовет", "колхоз", "совхоз" і т. п. Слово "радянський" (так само як і слова "комуністичний" (не має ніякого відтінку "позитивности" й часто вживається в такому контексті: "радянський гніт", "радянські цензурні утиски", "радянський диктаторський режим", "радянський імперіалізм". Українська Академія Наук. НТШ. Голоскевич — вживають українське слово "радянський" як слово, що не має ніякого відтінку позитивного..."

Не відкриваючи дискусії на цю тему, хочу підтвердити, що в майбутньому "Нові дні" таки притримуватимуться праволісної норми і вживатимуть слово "радянський". Автори, які рішуче проти того, щоб виправляти в їхніх працях слово "советський" на "радянський", хай виразно пишуть про це в супровідних листах.

М. ДАЛЬНИЙ

УКРАЇНЬСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА В ОТТАВІ

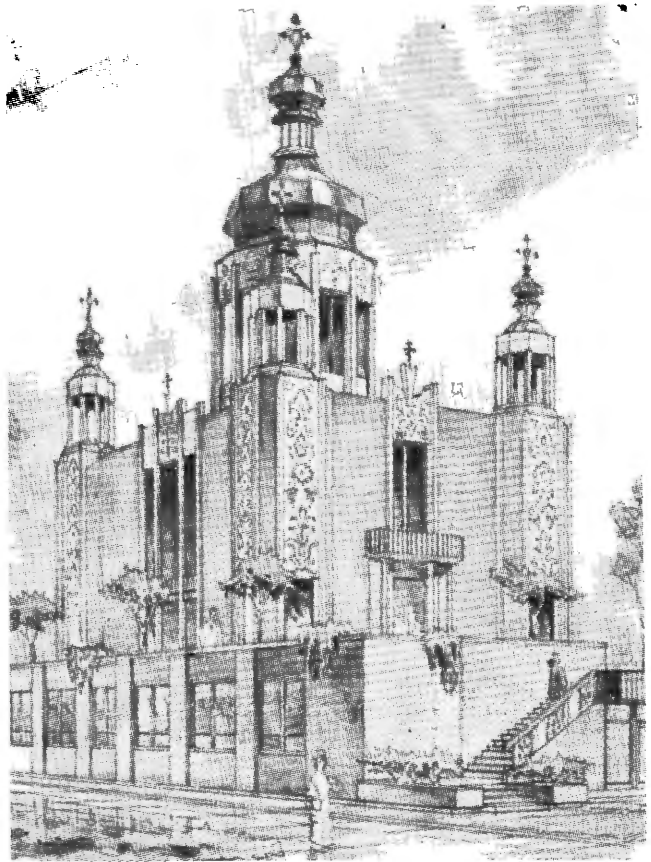
Будова наближається до кінця

Давно задумана нова українська православна церква в Оттаві вже скоро буде цілком готова. Будівельний комітет, на чолі якого є Олександр Волох, розіслав кілька тисяч карток із точним зображенням цієї нової церкви. Нарисував церкву для публікації архітект Юрій Кодак, за проєктом і наглядом якого церква будується.

Почалася будова церкви в вересні 1977 р., а має бути закінчена до літа цього року. Хоч яка несприятлива була зима, будівництво не припинялося — повільно посувалося вперед, бо вся громада дуже хоче мати нову церкву якнайскорше. Тепер, коли люта зима проминула, значно швидше все йде — будова завершується, члени громади й гості, зблизька і здалека, все частіше навідуються до окутаної досі ще прозорою плинковою пеленою новобудови — та все з кольоровою картою в руках, чудовим виглядом церкви.

Представники преси, радіо та телебачення, що вже побували коло будованої церкви з картою-зображенням в руках, в один голос кажуть: це буде в Оттаві друге після парламенту місце, що притягатиме найбільше туристів. А столицю Канади сотні тисяч туристів приїдуть оглядати щороку!

Невеличка оттавська православна громада, але її завзяті не побоялися взяти на свої плечі тяженьке фінансове зобов'язання: жертвуючи на церкву свої скромні заощадження (тут же тільки робітники та відносно молоді ще державні службовці) й безвідмовно віддаючи багато праці для загального добра, вони не втрачають надії, що їх *нареши́т* фінансово підтримають українці й неукраїнці з-поза Оттави. Хочеться вірити, що підтримають — хоч би з самої вдячності за те, що наша православна святиня неабияк скрасить панораму столиці. Після завершення будови церкви прийде на порядок денний — знову гідний сто-

личного храму розпис, іконостас та ін. Невже в Канаді мало таких людей, що мають шляхетну й побожну амбіцію допомогти оттавським православним українцям переможно і достойно здійснити свою заповітну мрію — мати українську Мекку в столиці славної Канади?! Таж у самій Альберті маємо безліч наших людей, яким накапало вже з кип'ячки (це Франкове слово — для нафти) стільки тих доларів, що аж кишені трищать!

Нехай буде якнайбільше наслідувачів жертвенності для української православної святині в Оттаві — для святині нашої *слави*! Наслідувачів таких відданих парафіян цієї церкви, як Іван Токарик, пані Водяна, подружжя Заячківські і Данчул.

Буде добра і своєчасна підтримка — швидше відкриються двері новозбудованої церкви й засяє на всю Оттаву позолочена головна баня на ній. Утішиться струджена церковна громада на чолі з добрим молодим панотцем Миколою Равлюком і головою парафіяльної ради Володимиром Сеньчуком.

Не всує цікавим знати адресу оттавської православної громади:

Assumption of Virgin Lady Ukrainian Greek-Orthodox Church, 1000 Byron, Ottawa, Ontario, Canada.

Д. К.

УВАГА! МЕШКАНЦІ ТОРОНТО!

Адміністрація "Нових днів" має в себе на складі невелику кількість

ГРАМОФОННИХ ДОВГОГРАЮЧИХ ПЛАТІВОК,

наспіваних оперозими співаками:

СОНЕЮ САХНО і ВОЛОДИМИРОМ ЗИНЕВИЧЕМ.

Бажаючи придбати собі так мелодійно наспівані українські пісні, просимо звертатись до адміністрації "Нових днів" листовно або телефонічно: **252-4553. — Ціна одної платівки 5.00 дол.**

Вельмишановному пану Володимирові ЗИНЕВИЧЕВІ за таку щирю пожертву для в-ва "Н. Д." висловлюємо нашу щирю подяку.

Редакція й адмін. "Нових днів"

Ілля ДЕМИДЕНКО

ПРОТИ БАЛАМУТСТВА

(Підсумок однієї дискусії)

Дуже мене здивувало твердження редактора В. Сварога (див. "Н. Д.", ч. 334), що нібито "п. Гвоздецький хоче запевнити нас, що ми можемо беззастережно вірити обіцянкам єврокомуністів дати людству справжній марксистський рай на землі".

А насправді п. Гвоздецький так пише ("Н. Д." ч. 331): "Ми не збираємось (моє підкреслення — І. Д.) уже тепер твердити, слід чи не слід їм (єврокомуністам) вірити". На підтвердження своєї думки п. Г. подає думки політичних коментаторів з "Ньюзвік" і "Тайму", що "ще рано визначати, в якому напрямку той єврокомунізм буде розвиватись".

З громадського обов'язку боронити журналістичну етику і проти баламутства, дозволю собі заявити таке.

На слова п. Сварога, що "немає жодного, хто підтримав би ці запевнення п. Гвоздецького", відповідаю, що я повністю підтримую думки п. Гвоздецького і цілком переконаний, що знайдуться ще такі голоси.

Але справа, кінець-кінцем, не тільки в нападі на п. Гвоздецького. З'явилась ціла злива беззідповідальних виступів у журналі — як не самого п. Сварога, то "голосів": напасті на В. Чапленка, спроби зневажити Ол. Довженка та Леоніда Плюща. Сподіваюсь, що п. Сварог добре знає справжню ціну мистцеві Довженкові, тож навіщо було друкувати той пасквіль, що нібито він (Довженко) був лише вислужником партії? Адже ж досить було дати редакційну відповідь недосвідченому чи упередженому дописувачеві і не баламутити читачів. Тут хочеться запитати словами Довженка (лист до Сталіна): "Для чого Ви розтоптали чоботом моє ім'я?"

А один "голос" (ч. 334) повчає уявних марксистів, "які вже забули науку недавно минулого, "зразки московського комунізму".

Це дуже біденька наука, але, на жаль, деякі редактори нею обмежуються у своїх твердженнях про марксизм і комунізм. У відкритому листі ("Нар. воля", 4. III. 1976 р.) п. Овечко пише, що нібито "сотні тисяч українців покинули рідну Україну... тому, що, вивчивши суть марксизму в теорії (моє підкреслення — І. Д.) і на практиці, переконались, що найлюдяніший соціал-комунізм гірший від будь-якого капіталізму". Невже п. Овечко поважно думав, що українська еміграція, яка складається на 90% з селян, вивчала "теорію марксизму"? І як можна побачити на практиці марксизм і соціал-комунізм, та ще й "найлюдяніший", коли там ніякого немає! Дуже неповажно поводитись редактори, коли самі користуються такою "наукою" для дискусії.

Ще в 30-их роках Хвильовий писав: "Ці сукини сини (рад. бюрократія — І. Д.) ідею комунізму запхали в ракозипу з калом". Джілас давно довів, що в СРСР нема ніякого соціалізму і комунізму, а є там державний капіталізм, благами якого користується партійна бюрократія. Але московський режим старанно, навіть з успіхом, прикривав свій імперіалізм ідеями соціалізму й комунізму, спекулює ними серед відсталих і поневолених народів, а деякі українські редактори несвідомо допомагають тій спекуляції.

Спроби кинути тінь...

Напади на т. зв. марксистів почалися з приїздом Плюща, й виходить, що вони спрямовані проти нього. Напади робляться на підставі неправдивих тверджень і софістичних висновків та з нетерпимости до відмінних поглядів. Наприклад, ред. Овечко у згаданому листі до Плюща пише: "У винищенні голодом у 1933 році брали участь також переконані українські марксисты-комуністи, соціалісти". Чи ред. Овечко може й довести, що ті "переконані марксисты" з переконання брали участь в організації голоду? Але тут справа інша: тим закидом Овечко силкується кинути тінь на марксиста Плюща. Однак сумління вимагає визнати, що безправні рядовики, якими стали в той час українські марксисты, аж ніяк не вирішували справи. Панувала сталінська психоза суцільного терору, приголомшені якою сільські активісти, яких підштурхували й заохочували з центру, виконували й перевиконували пляни колективізації та пляни до двору.

Редактор Овечко, мабуть, бував ТАМ на зборах, коли розпинали чергову жертву, "ворога народу", і на кожную згадку імені Сталіна оплескували всі, навіть кандидати (жертви) наступної екзакуції. Ім'я цього психопатологічного явища — сталінізм. І жодна людина із здоровим глуздом не називає того ні марксизмом, ні соціалізмом чи комунізмом.

Не можна погодитись із твердженням, що організація голоду була "марксистським експериментом". Це може й відповідати сталінському розумінню марксизму, але не сходиться з розумінням навіть партійного провладу України того часу. В. Голуб у "Конспективному нарисі історії КП(б)У" (стор. 66-70) на підставі архівних матеріалів пише про причини голоду 1932-33 р. Український уряд і ЦК КП(б)У літом 1932 р. зібрав великий доказовий матеріал про неможливість виконати план хлібозаготівель, надісланий з Москви. З цим матеріалом на українській партійній конференції в Харкові (6-9 липня 1933 року) виступили Ст. Косіор, В. Чубар, М.

Скрипник, Гр. Петровський, П. Любченко, Шліхтер та інші. Але прибулі з Москви — Каганович і Молотов — від імени Сталіна в загрозливій формі примусили конференцію прийняти московський плян. 14 січня 1933 р. Сталін прислав на Україну Постишева — як свого особистого уповноваженого і 15.000 комуністів з Росії. Запанував несамовитий терор. Чубаря незабаром прибрали з посади голови РНК. Секретар Харківського обкому Терехов пробував на власну руку зменшити плян — і за це був заарештований і знищений, як і багато інших українських комуністів. Хвильовий і Скрипник покінчили з собою.

Тож треба поважніше розглядати справу.

І. Багрянний у творі "Морітурі" подає, що новоявлений Маркс в СРСР опинився в тюрмі. Соціал-демократичні партії більшою чи меншою мірою користуються ученням Маркса. Ставши урядовою партією, соціал-демократи запроваджують багато корисних реформ. Творять добробут, а не голод. Заперечувати це, значить свідомо фальшувати. Солженіцин у творі "Ленін у Цюріху" (ст. 65) подає слова Леніна: "Наїзно думати, що всі марксисты однакові". А російський філософ і колишній марксист Бердяєв пише: "В Росії робилась революція в ім'я Маркса, але не за Маркса".

Допит і свідчення

Ред. Овечко допитує Плюща про ставлення марксистів до релігії. І хоч попереджає Плюща, щоб він не вбачав у цьому підступності, але так воно є. У згаданому відкритому листі ("Народня воля") він пише: "Не могу уявити собі марксиста віруючою людиною, бож для чого ота догма: релігія — опіум для народу? ...Людина може вірити лише в одного Бога. А що Маркс для марксистів — вчення непомилне, святе, то в якого ж Бога може вірити марксист?"

Ставити питання: хто, як, скільки і в що вірить — це щонайменше, варварство. В культурних народів підставою оцінки вартости людини є її гуманність, чесність і взагалі мораль, що відповідає Заповідям Божим. Інтелектуали в Україні — здебільшого агностики або безвірки — поняттям ред. Овечка. Але більшість їх, як писав ред. Волиняк, — побожні, бо гуманісти. Мають Бога в душі, а не для фарисейської самореклями, як, наприклад, типовий грошороб, що на першій сторінці асекураційної газети проголошує (великими літерами): Я ВІРЮ В БОГА. Фарисеї вірять в долари, якими намагаються й Бога купити. Це ж про цих "побожних" лицемірів писав Шевченко: "А той тихий та тверезий, богобоязливий! Як кішечка підкрадеться, вижде, нещасливий, у тебе час та й запустить пазурі в печінку"...

Щодо "опіюму". Один добрий знавець німецької мови і вчення Маркса, хоч не вважає себе

марксистом, каже, що Марксів вислів про значення релігії як опіюму треба розуміти — як засіб заспокоїти біль, біду, горе людини. Отже, це щось подібне до українського прислів'я: Як тривога, то й до Бога. І ніхто нікого за цей вираз не осуджує. Марксове вчення, як і кожне інше (навіть учення Христа), сприймають по-різному. Наприклад, Вол. Чехівський, як соціал-демократ, сприйняв гуманну сторону із вчення Маркса (боротьба за соціальну справедливість), а ставши прем'єр-міністром за УНР, провів закон про організацію соборноправної УАПЦ і був її проповідником. Л. Плющ каже, що любить читати *Новий Заповіт*, бо його ідеї співзвучні з ідеями Христа. Українські інквізитори переслідували Івана Франка, наліплювали йому латку атеїста, але він, як гуманіст, був побожніший за своїх переслідувачів.

Велика кількість дисидентів-українців — марксисты та ідейні комуністы. Іван Багрянний 30 років тому ще сказав, що наші визвольні сили ("кадри") знаходяться в комсомолі ("ЛКСМУ") і комуністичній партії ("КП(б)У"). Цього ніби не заперечує і Сварог у "Нових днях", бо в редакційній статті (ч. 333) пише, що "Сказане Богряним визначає наше позитивне ставлення до дисидентського руху в усіх його формах: антимарксистських, неомарксистських, релігійних чи атеїстичних у своїй ідеології, оскільки всі вони є жерти і вороги советчини".

Але як погодити це з його ж наміром "Застерегти нашу молодь проти марксизму Плюща" (ч. 331).

Тим, що мають упередження до Плюща, мудро відповів ред. Федір Гаєнко: "Остерігати еміграцію і молодь від Плюща — то всерівно, що остерігати їх від сучасної України". Але їх це, очевидно, мало турбує. "Їх любов до України варта стільки, скільки на ній можна заробити" (Зоя Когут). Все ж такі потрібна ясність, хто йде з Багрянним, Плющем, українськими дисидентами і сучасною Україною — чи з піночетами мимо України? Слова Багряного, що йти в Україну з реакційними ідеями — це безнадійна справа, — вважаю за незаперечну істину. Але я рішуче обстоюю право будь-кому думати й інакше — лише не прикриватися свідомим фальшуванням.

Я не вважаю за потрібне сповідатись за свої переконання перед деякими редакторами і "голосами". Не вважаю себе ні адвокатом, ні прокурором марксизму. Я хочу бути лише безстороннім свідком і домагаюсь лише чесної, об'єктивної оцінки явищ і переконань, без перекручень і зухвалого вигукання: "Треба дати рішучу відсіч неомарксистам!" ("Н. Д."). Це ж точне наслідування більшовицьких крикунів. Я не толерую і осуджую лише ту систему, філософію й погляди, які проповідують і практикують тоталітаризм, яким би плащиком він не прикривався: релігійним, політичним чи національним.

В травні — місяці СКВУ

даймо моральну і матеріальну підтримку
для СКВУ!

Простацтво мстить

Я не марксист тому, що мене завжди разив його догматизм і вульгаризм. Його однобічне пояснення суспільних і природних явищ, що ніби

основою всього є лише матерія, а ідеї є лише надбудовою. Я вважаю себе позитивістом. Вірю, що всі суспільні і природні явища найкраще пояснюють наукою, спертою на досвід. Наше пізнання — відносне.

Спрощене вияснення, свідоме перекручення лише шкодить нам самим. Простацькі заяви, що марксизм цілковито себе скомпромітував, є бумерангом проти нас. Бож насправді він займає ще дуже поважне місце в світі. Більшовицький режим уміло користується діалектичним матеріалізмом, прикриваючи російський імперіялізм соціалістично-комуністичними ідеями. А українська еміграція лише стогне і не може зрозуміти, чому більшовики поширюють свої впливи. Чому, наприклад, такі голодранці, як в'єтнамські партизани, вигнали до зубів озброєних американців. І через 60 років неспроможні усвідомити головної причини нашої поразки 1917-20 рр. Коли б провід УНР спромігся відразу наділити селян землею, тоді б на тій матеріальній базі виросла б і надбудова — ідея самостійної України. Захищаючи одержану земельку, селяни цим самим захищали б і свою державу. Марксист Ленін це добре розумів і тому, коли захопив владу, то на другий же день проголосив: фабрики і заводи робітникам, а вся земля селянам...

Згідно з ученням Маркса капіталістичне суспільство — антагоністичне і має бути замінене на більш справедливе — безкласове. Звідси, коли логічно мислити, державно-капіталістичний (класовий) лад в СРСР мусить бути також замінений на справедливіший безкласовий — справжній соціалістичний. Таке розуміння і твердження промовляє до широких кіл робочого люду. А орієнтація на чан-кай-шеків і піночетів є мрією відрубаної голови. Більшовизм найвразливіший на удари зліва. В інтерв'ю з представником польського відділу радіо "Вільна Європа" (Т. Мелешко) Л. Плющ сказав, що марксистом став тоді, коли критично поставився до радянської дійсності. Марксизм, каже він, допоміг йому вижити в психлікарні. Варто кожному в це вдуматись...

На старому возі

Сварог і Овечко разом з ВФ хочуть далі їхати на старому возі. Вони бояться нових думок Плюща. Овечко пише ("Народня Воля"): "Українці (які? — І. Д.) у всьому світі стурбовані деякими Вашими заявами щодо Ваших політичних переконань, що вони не принесуть ні консолідації (а коли вона була? — І. Д.) українців поза Україною, ані тієї волі Україні". З такого твердження напрошується висновок, що треба Плюща поборювати всіма силами, тобто душити його українськими руками, що повністю відповідає завданням КДБ.

Поза дискусією навколо марксизму дозволю собі висловитись сприводу нарікань ред. Овечка і його негативного ставлення до демократичних президентів США. В "Н. Д." ч. 333 ред. Овечко вигукує: Може й Рузвелта "возвести" в святі за його "мудрість" супроти Сталіна?" Мабуть, ред. Овечко має на увазі утертий закид, що Рузвелт "віддав Сталінові пів Європи за Ялтинською угодою.

На Ялтинську угоду мають підстави нарікати сателіти, зокрема Польща. Вона й нарікає, що прилучено до України Галичину зі Львовом. Але нарікати на це українцям (хіба тільки тому, що то зробив Сталін) — це значить не мати власного розуму. Для українців також краще, що сателіти опинилися в орбіті СРСР. Сателіти стали для українців вікном у вільний світ. Без них світ напевне й досі не знав би про репресії в Україні, як не знав Еріо про голод, переїжджаючи через Україну в 1933 році. Контакти з сателітами збільшили визвольну спроможність українців. Спільна тюрма здружує в'язнів. Зростає кількість інтелектуалів у сателітах, зокрема в поляків (і в українців), які дедалі більше усвідомлюють, що стара ворожнеча має відійти в забуття, що треба припинити порахунки, а спільно виступати проти московського імперіялізму і шовінізму. На користь вийшло й чехам, які тепер виликувались від москвофільства і розуміють українців, яких питали: "Проч йсте утекалі од русов?" Сталін "створив" нам соборну Україну. А свободу треба самим здобувати, і то лише спільними силами — лівих, правих і центрових. А ні, то український народ піде в забуття так, як зник ряд інших цивілізацій — головно з власних причин. Київська Русь, пише Тойнбі, розвалилась раніше, ніж татари перейшли Волгу. Тож так прийшла неволя татарська, залежність литовська, неволя польська і московська. І все тільки тому, що ніколи не зуміли одностайно стати.

З ПОЛЬСЬКОЇ ПРЕСИ

ПОЛЬСЬКИЙ "ГОЛОС ВОПІЮЩОГО В ПУСТИНІ"

Польський тижневик "Гвезда Полярна", що появляється вже 70-тий рік у Стівенс Пойнт, Вісконсін, помістив у ч. 9 з 4. 3. 1978 р. цікаву статтю Марєка Гордона "Глос на пущі". В ній нарікає на байдужість американської "Польонії" до польської літератури, і ставить за приклад українців і литовців! Гордон пише:

... "Ми, поляки, любимо чванитися великими цифрами. Кажуть, що Польонія (поляки в США) нараховує 6 мільйонів. Інші кажуть — 10 мільйонів! Голова найбільшої польської організації дійшов навіть до цифри 12 мільйонів! ... А тепер приміряймо до тієї величезної цифри поляків в Америці кількість польських письменників, що пишуть по-польськи. Я перевів анкету на цю тему, дістав нікчемні цифри, страхітливі. На 6, 10 чи 12 мільйонів поляків у США моя анкета виявила від 12 до 20 прізвич. Червонію від сорому! Нехай вся польонійна суспільність червоніє, що ми так низько впали. Під час анкети виринула проблема, чи журналістів вважати письменниками?... Журналіст — це господиня, що мусить, хоче чи не хоче, приготувати щоденно тричі їжу. Професійний письменник — це кухонний мистець, що його запрошується приготувати бенкет для короля.

Я поцікавився цифрами, що стосуються наших побратимів — українців і литовців. Перестудіював

численні джерела, розмовляв з різними особами. Вислід такий: українці самі себе нараховують в Америці на 3 мільйони. А скільки мають письменників, що пишуть по-українськи? З 11 джерел дістав інформації: є їх біля 60.

Литовців є в Америці біля мільйона, а письменників, що пишуть по-литовськи, біля "100!" Далі Гордон описує, що в 1969 р. був на з'їзді литовських поетів у Юніон Пір. — Прибуло 25 литовських поетів. Чотири з тих поетів діставали досмертні стипендії від литовських організацій, по 400 дол. місячно. За те стипендист зобов'язаний написати річно одну книжку. Українці мають таких стипендистів 6, що дістають понад 500 дол. місячно до кінця життя. Щоб нічого іншого не робили, тільки писали по-українськи.

А тепер перейдім до польської дійсності в Америці. Не знаю, чи хтонебудь знає такого польського письменника, що діставав би таку фінансову поміч від польонійної суспільності? Від тих усіх організацій, що чваняться, які то мільйони мають у банках! З чого живуть польські письменники? Ян Лехонь скінчив самогубством. К. Вежиньські жив з гонорарів "Вільної Європи", паризької "Культури" і статей у пресі. А. Янта робив усе можливе, почавши від виробу ковбас! Ч. Мілош, Т. Терлецкі, Ю. Добровольські — професори американських університетів. Поет З. Халко мусить вставати до праці о 4-ій годині ранку... Чи не появляються нові письменницькі таланти в нашій суспільності? Очевидно, появляються тут і там, але розчаровані поставою редакторів щоденників, що відмовляються друкувати їхні твори, — йдуть до фабрик. Немає кому ними заопікуватися.

А все ж таки існує організація, що зуміла виховати інструкторів з нового покоління. Це польський скавтинг (гарцерство) на еміграції. Чому ми, польські письменники, за старими традиціями не маємо учнів, що могли б від нас навчитися того ремесла, якщо мають до нього покликання? Конопницка дістала на свій ювілей дім від народу, Сенкевіч дістав від земляків маєток Обленгорек, Жеромські дістав досмертне помешкання в королівському замку у Варшаві... Ми від вас, голови й польонійні вельможі, не хочемо ані домів, ані палат, ані жодної данини. Ми домагаємося пошани для нашої професії. Якщо в цих справах щось не зробиться, то зробимо з цього скандал великих розмірів... Це буде війна інтелекту проти ігноранції, примітиву й темноти. Д-р Ружаньські написав знамениту статтю по-англійськи, що її я з приємністю переклав до польського календаря на 1977 рік. Ця стаття про Польонію має титул: "Сплячий Колос" (Як його розбудити? Цілунком чи копняком). — Там мова, як Польонія нагромаджує гроші по банках, замість фундувати стипендії для Терлецких, Халків, Реф-Ренів, Добровольських, щоб писали по-польськи, щоб їх перекладали англійською мовою... Нехай це не буде на правду "голос вопіючого на пустині"!

(Це скорочена доповідь М. Гордона на авторському вечорі 30. X. 1977 р.).

Завваги перекладача: Критичні думки М. Гордона на адресу американської Польонії можна з деякими малими змінами застосувати й до україн-

ської громади в цілому вільному світі. Над цими думками повинно застановитися в першу чергу Об'єднання українських письменників "Слово". Як не дивно, але з усіх країн нашого поселення ще найбільше Австралія веде акцію за підтримку української літератури. Голова Літературного Клубу ім. В. Симоненка в Мелборні Дмитро Нитченко (Чуб) влаштовує вже понад 25 років постійні літературні вечори, зокрема вечори молодих письменників, друкує їхні твори в журналі "Нові Обрії" та в українській пресі, організує щороку Двомісячник української книжки і преси. Українська шкільна молодь в Австралії розпродує щорічно сотні українських книжок — для молоді й дітвори.

В Америці Маруся Бек і Український Літературний Фонд ім. І. Франка в Чикаго зафундували літературні нагороди для наших письменників. Вечори молодих авторів зорганізували в Нью-Йорку ред. У. Любович, у Філадельфії проф. Н. Пазуняк, О. Керч і інші. Заходом "Слова", АДУК, Літ. Мист. Клубів, Українського Золотого Хреста, СУА, ОЖ ООЧСУ, Пласту, СУМА й ін. наших організацій відбувається щороку багато літературних і авторських вечорів у США та в Канаді. Однак бракує Імпрезового Бюро при наших крайових центрах, УККА і КУК, щоб організували турне наших письменників, спільні виступи, панелі на літературні теми, для обговорення нових книжок. Необхідно закладати скрізь Гуртки Книголюбів для спільного обговорювання нових книжок, авторів, для поширення української книжки. Цим повинні зайнятися Ради Культури при СКВУ, УККА й КУК. Українські письменники переважно не мають змоги видавати своїх творів своїми коштами, але наші економічні установи мають змогу давати їм позички на догідні рати, щоб могли видавати свої твори. Українські видавництва фінансово слабкі. Звідки М. Гордон узяв інформацію, що 6 наших письменників дістає стипендії по 500 доларів місячно? Шкода, що не подав їхніх прізвищ! Виходить, що українці краще опікуються своїми письменниками, ніж поляки, але цю опіку треба значно побільшити!

(Подав І. Дурбак)

"ТВОРЧИСТЬ ЯРА СЛАВУТИЧА"

Ювілейне видання "Творчість Яра Славутича: Статті й рецензії" вийшло у світ. У книзі, яку впорядкував д-р Володимир Жила, професор Техаського університету, — 30 статей, 60 рецензій та інші матеріали про творчість українського поета. Кілька статей написано англійською мовою, одна — французькою. Книга в полотної оправі, має 432 стор., в т. ч. 20 ілюстрацій. Ціна 12 дол. Замовлення слати на адресу:

SLAVUTA PUBLISHERS

72 Westbrook Drive, Edmonton, Alberta, Canada

ЩЕ ПРО СЛОВА "ДУХОВИЙ" І "ДУХОВНИЙ"

У ч. 336 "Нових днів" з лютого ц.р. п. Т. Хохітва з Флориди, в своєму дописі під назвою "Духовний і духовий", звернув увагу на нібито "неправильне" вживання прикметника "духовний" у статті В. Гринька "Ідеї книги О. Бердника "Україна Січі Вогняної" (в газеті "Українські Вісті"), де мова йшла про поняття "Українська Духовна Республіка" в названій книзі. При цьому автор допису робить закид усій українській пресі, включно з "Новими днями", у "плутанині" слів "духовний" і "духовий" і дає своє розрізнення цих слів: мовляв — "духовний" стосується лише таких понять, як "духовний наставник", "духовний сан", "духовна музика" (тобто — це щось, що пов'язане лише з релігією і духовенством), а "духовий" означає "творчість людської думки" та взагалі пов'язане з поняттям "духовости" (тобто — всього того, що походить від слова "дух" у розумінні свідомости, мислення, психічного світу людини). Закінчуючи ж свої міркування з цього приводу, автор допису просить "когось із знавців нашої мови подати авторитетне в'яснення цієї плутанини".

Як автор статті, яку шановний п. Т. Хохітва взяв за приклад того, що він вважає за "плутанину", мушу тут зі свого боку звернути увагу на дві речі, які він чомусь поминув своєю увагою.

По-перше: як це видно і з наведеної в дописі цитати, в моїй статті слово "духовний" ужито спочатку в назві того есею відомого українського письменника й дисидента Олеса Бердника, про який ішла мова в статті (назва есею — "Українська Духовна Республіка"), а відтак — повторено це слово в огляді й цитатах із цього есею. Отже — навіть, якби автор огляду цього есею й був такої ж думки про слово "духовний", як і п. Хохітва, то, без відповідного пояснення свого розходження з мово-стилем О. Бердника, він не міг би в своїй статті вживати інше слово на означення одного й того ж самого поняття, вносячи цим у статтю дійсно таки мовну плутанину. Бо передусім справа в тому, що ця стаття — це лише передрукований у газеті текст передачі Радіо "Свобода" для України, про що ясно й зазначено в редакційній примітці газети до цієї статті. Тому не було в цьому випадку жодної підстави порушувати літературно-мовну норму в сучасній Україні та без потреби виправляти мову письменника, що відзначається саме доброю українською мовою (яку, на щастя, збережено без зайвої емігрантської "правки" у виданій "Смолоскипом" його книзі).

По-друге ж ось що: автор статті (радіо-скрипту) про цю книгу воліє в своїх літературно-мовних критеріях керуватися такими авторитетними путівниками, як "Словник української мови" Б. Гринченка (найповажніший словник нашої мови дореволюційної доби) і великий київський академічний "Словник української мови" (в одинадцятьох томах, із яких покищо з'явилося друком вісім) — найважливіший досьогодні словник радянського періоду. В обох цих словниках прикметники "духовий" і "духовний" у їх основному значенні (від поняття "дух" — у розумінні свідомости, мислення

та психічного світу людини взагалі) подані як синоніми — з тим, що "духовний" має ще й додаткове значення, пов'язане з релігією й духовенством, а "духовий" має ще варіант з наголосом на останньому складі — на означення таких фізичних об'єктів, як "духовий музичний інструмент", "духова піч" (від слова "дух" у фізичному розумінні).

Ілюстрації до обох слів — "духовий" і "духовний" у їх основному значенні в обох словниках подано з текстів класиків української літератури й визнаних творців української літературної мови. Наприклад, у словнику Гринченка — з П. Куліша ("Ваш образ **духовний** через моє слово ніколи не забудеться"; "Боронячи народню Гіпокрену, **духовну** зброю без устанку носим") і П. Мирного ("Яксь надзвичайна сміливість і **духова** міць"). А в київському академічному словнику — з Лесі Українки ("Окрім того, для літературної роботи треба **духовної** рівноваги") та І. Нечуй-Левицького ("За **духовним** хлібом нам нічого їздити в Європу"), а також з М. Рильського та з українських радянських видань. Але в київському академічному словнику зазначено, що форма "духовий" — діалектна (західноукраїнська) і приклади на її вживання подано лише з І. Франка ("Товариського, **духового** життя... спільних **духових** інтересів майже не було") та О. Кобилянської ("Вона належала до тих... на котрих лиці відбивалося однак **духове** життя").

Ще додатково слід зазначити, що в "Правописному словнику" Г. Голоскевича (який базовано на мовних нормах "українізаційного" періоду двадцятих років) взагалі слова "духовий" нема, а є тільки "духовний" (див. його видання восьме мовознавчої секції Української Вільної Академії Наук у США 1952 р.).

Чим пояснюється факт паралельного вживання в українській літературній мові слів "духовний" і "духовий" в одному (основному для них) значенні? Думаю, що це наслідок двох різних джерел впливу на процес творення абстрактних понять в українській літературній мові: старого церковнослов'янського, яким зумовлено форму "духовний" (що закріпилась також у російській мові) і новішого польського ("duchowy"), що через Західню Україну засвоїлося й у загальній українській мові. Котру із цих двох форм треба б "узаконити" в нашій літературній мові тепер? Мабуть, таки ліпше західноукраїнську (польську), ніж церковнослов'янську (російську). Але це мусить зробити лише наша Академія. На жаль, в Україні вона не наша, а на еміграції її нема.

Віктор ГРИНЬКО

ЗОЛОТИЙ ЮВІЛЕЙ "ШАТАЛЕЙН"

У березні ц.р. найбільший канадський жіночий журнал "Шаталейн" відзначив своє 50-річчя. Для порівняння варто сказати, що перше число було надруковано тиражем 60.000, а тепер друкується один мільйон. Перше число журналу мало платних оголошень на суму 35.000.00 доларів (коли б наш такий цілорічний бюджет "Нових днів"!); Сьогодні кожне число "Шаталейн" має платних оголошень на суму \$660.000.

УКРАЇНСЬКЕ МИЛО

(Спогад)

З нового видання Академії наук ССРСР (В. М. Кабузан): "Заселение Новороссии", 1719-1858 гг.) довідуємося, яке рідке було населення України, спеціально Південної України на землях Війська Запорізького, і до ліквідації Січі й після того (1775).

Часті напади татар руйнували поселення, виводили їх, людей виводили в ясир, а наступні хвилі колонізації сповільнювали своє темпо. Так повторювалося досить часто. А останній набіг татар на Україну року 1769 знищив до 150 сіл і вивів у ясир до 20.000 осіб.

Дальші війни Росії проти Туреччини й її васала Кримського хана, остаточно призвели до ліквідації незалежності Криму (1783) й прилучення його до Росії (а року 1954 до України).

З того часу почала розцвітати колонізація українських степів, як українцями з Гетьманщини та з Правобережжя, так і чужинцями: волохами, болгарами, сербами, македонцями, німцями та й російськими старовірами. Колонізація відбувалася самочинно (українці), а також з дозволу та з запрошень російської влади.

З третім (хотів сказати по звичці останнім) розбором Польщі року 1795 з перенаселеної Польщі та Білорусії масово рушила хвиля євреїв в українські степи. Російська держава сприяла такій колонізації, бо потребувала заселити порожні землі й мати з них користь. Та коли виявилось, що з євреїв жодні хлібороби, а до того вони винятково брудні (це вислови урядових російських указів), то року 1811 приїзд євреїв припинено й заново дозволено щойно року 1822.

Хоч державні чинники щиро намагалися поселити євреїв на землю та навчити їх хліборобського ремесла (див. про це проф. О. Мицюк: "Аграризація жидів на Україні". Прага, 1931), на землю вони не сіли й хліборобами не стали!

Але євреї споконвічні економісти, торгівці, комерсанти, дрібні ремісники й спритні посередники в будь-яких справах, включно до матримоніальних, тому цю діяльність людського роду вони й опанували.

Місто Олександрівське на Катеринославщині, тепер Запоріжжя, перед Першою світовою війною, було вже так опановане євреями, що в їхніх руках була вся економіка міста від скуповування старих ганчірок, старого заліза, скуповування збіжжя (це була доба, коли Україна була шпихлірем не тільки Росії, але й Європи) і аж до ювелірних, адвокатських та лікарських професій.

Менші металургійні заводи мали також єврейських власників, а великі заводи були у власності німецьких фірм. На той час і мій батько в одному такому німецькому заводі Гільдебрандта і Пріса був робітником слюсарем.

Працю мав нелегеньку, вік його наближався до 50 (нар. 1872), тому й нуртували в його голові

ідеї змінити фах, осамостійнитися, мати незалежний зарібок, без "босів" по теперішньому висловлюючись.

В настільному календарі Ситіна бувало оголошення німецької фірми в Лібаві (тепер Ліепая в Латвії) миловарного заводу Марка, який пропонував комплект машин для невеликих миловарних закладів.

Чому саме слюсар такої високої кваліфікації, яку батько за роки своєї праці набув, спинився саме над миловарством, цього вже ніхто не зможе сказати напевно. А припускати можна, що свідомо, чи підсвідомо в ньому нуртувало стремління до чогось кращого, вищого, до якогось поступу.

В місті була невелика фабричка мила в єврейських руках. Випускала вона мило для прання таке погане, яким ніхто тепер з нас і не прав би! Бо було воно з тваринного тодщу, лою, який не завжди був легального походження. При тодішньому стані санітарії в той лій попадало все, про що не варто й згадувати.

Але таке мило до прання було мазьке, ним можна було прати хоч би й швіроку й воно не змилювалося. Себто, економічно воно було ефективне, але тільки економічно!

Не пам'ятаю чи той завод випускав і туалетне мило, але на міському ринку, в крамницях, на базарі й на ярмарках продавалося так зване "печатне" мило різних ярих барв, яке мало в собі порядну дозу крейди.

Про справжні туалетні мила тут не згадую. Вони були на нашому міському ринку, але своєю ціною були приступні лише небагатьом заможним покупцям.

Отож після численних голосних мрій, розмов у хаті, міркувань за і проти, батько рішився виписати комплект машин для варення мила.

В нашому подвір'ї стояв великий цегляний будинок, у якому була літня кухня (необхідна в гарячому степу!) і батькова майстерня, в якій стояли варстати слюсарський, столярський і токарський. Місця лишилося досить і для миловарної апаратури.

Виписали від Марка миловарну апаратуру. Прибули з Лібави котел для варення мила з подвійним дном, різні мішалки дірчасті, пристрій для різання мила з дугою, на якій натягнуто стальний дріт. Складні скрині з металевими внутрішніми сторонами для охолодження мила та ще деякі дрібниці, які ми вже самі удосконалювали, бож *батько слюсар, а дід столяр!

Прес на штамповання мила спроектував батько, модель виконав дід, чавунний стоян відлили на заводі знайомі ливарі, а головну шрубду з тупою нарізкою виконали залізничні майстерні.

У Марка куплено приблизно з 20 рецептів різних сортів мила в ціні по 5—10 карбованців за рецепт. Така висока ціна нас і не здивувала, бож кожний рецепт був свого роду таємницею, і ми не сміли його нікому ані дати, ані продати.

Сирівці виписували із Одеси. Це в першу чергу кокосове масло — голозна сировина кожного порядного мила. Викуплено було "Промислове свідоцтво", оправлено його в рамочку під склом і... фабрика готова!

Про те, як виробляти мило, були відповідні інструкції, тому сам процес виробництва не робив труднощів. Згідно відповідних рецептів зварили мило, вилляли його в скриньки. Котел почистили, помили. На другий день мило остигло, розібрали скриньку, дротяним "ножем" покраяли на бажані бруси. Мило для прання краяли на фунтові кубики, а туалетне мило на цеглинки, які потім ішли під прес у відповідну форму. Були у нас овальні форми, але, чомусь виробляли мило переважно в формі цеглинок.

Великі труднощі зустріли ми при першому пресуванні мила на цеглинки. Мило не відставало від форми, а розривалося. Власним розумом цієї проблеми не розв'язали, а за відповідний гонорар довідалися секрет від одного робітника із миловарного заводу й вийшло, що "ларчик просто откривався"! Форму в пресі треба змочувати солоною водою.

Для туалетного мила (мило для прання не спакувалося) надрукували опаковки в єдиній у місті християнській друкарні Старчевського, бо єврейські друкарні, або не хотіли зовсім друкувати, або запрошували "нехристиянські" ціни. Папір був однobarвний, жовтий, зеленкуватий, рожевий, але без будь-яких малюнків.

Єдине, що запам'ятав, і що послужило мені поштовхом до цього спогаду, так це ініціали М. Г. (себто Максим Гордієнко), власник фабрики. А назва мила була "Мыло УКРАИНА" (по-російському).

Продуцентами мила були ми два хлопці: мені було 9-10 літ, моєму ж братові було на початках нашої продукційної праці 13-14 літ. Себто ми були в тому віці, в якому дітям ще забороняють працювати. Але ми працювали залюбки, нам праця подобалася, бож почували, що виконуємо щось корисного, а не бігаємо та байдикив б'ємо!

Єдине, що не зовсім нам подобалося, так це вишкрібати котел та скриньки з-під мила, а потім те все мити.

Технічний ефект був повнісінький, бо наше мило ніяк не відрізнялося від тих зразків, які ми мали від Марка.

Зате економічний ефект був ніякий. Збут був винятково трудний. Ніодна єврейська крамниця в місті нашого мила не прийняла на продаж, а християнських крамниць майже не було. Кооперація була щойно в пеленках. Збували на базарі, на ярмарках. Збутом відав брат Павло, сам ще підліток, та ще й вдачі не був такої, щоб міг торгувати, бо торгівля у нас не була в пошані, мов би не була варта уваги порядного християнина.

Так ми побули "фабрикантами" років 2—3, поки не вибухла Перша світова війна. Зв'язок з Одесою урвався, бо й Одеса була вже відрізана від заморського світу й не могла постачати нам сирівцю. На тваринні товщі ми не хотіли переходити. Решту сирівців переробили на мило й мали запас його для себе та для близьких людей майже до революції 1917 року.

Якість нашого мила була на належній висоті, навіть на вищій, ніж тамтешній тодішній ринок вимагав. Ціна мила не була вища, як копійка-дві від єврейського мила. Шванкував збут, бо агент

збуту не надавався для цього. Крім того, був потрібний відсутній транспорт.

Не можна легковажити організованого солідарного спротиву єврейського світу, який всю тодішню економіку тримав у своїх руках.

Коли говорити про українську економіку, то ніколи не треба поминути такої скромної спроби, як оця, що тут описана, бо ця спроба була українською не тільки тому, що відбувалася на Україні, що її виконували українські руки, але може в найбільшій мірі тому, що ще в часі, коли української держави й за обр'ями не було видно, мій батько, український ідеаліст, вже в ті часи назвав мило "Україна".

Мабуть тому, що сам, як учасник економічного процесу в Україні, свідомо, чи підсвідомо відчував, що для будівлі України мало три стіни: мова, література та історія, бо треба ще й четверту стіну: економіку.

Цей спогад і є про ту, хоч одну, цеглинку до четвертої стіни — економіки.

ОФІЦІЙНЕ ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО 3-ІЙ КОНГРЕС ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ

Президія Секретаріату СКВУ проголосила офіційне повідомлення про 3-ій Конгрес Вільних Українців, який відбудеться 23-26 листопада ц.р. в Нью-Йорку. Тому, що це своєрідний історичний документ, подаємо його повний текст, який, зрештою, появився вже в українських часописах:

Згідно з постановою XII Пленарної Сесії Секретаріату СКВУ, доводимо до загального відома, що, на основі статуту СКВУ, III-й Конгрес СКВУ відбудеться в днях 23-26-го листопада 1978 р. в Нью-Йорку, США.

В III-му Конгресі мають право участі через своїх делегатів: Українська Католицька Церква — 20 делегатів, Українська Православна Церква — 20 делегатів, Українські Євангельські і Баптистські Об'єднання — 10 делегатів, крайові центральні репрезентації: КУК, УККА, СУОА, центральні репрезентації українців Європи, Аргентини, Бразилії — по 20 делегатів, міжкрайові надбудови — по 5 делегатів. Крім них, в III-му Конгресі мають право участі, як повноправні делегати, всі члени Секретаріату і Контрольної Комісії СКВУ в сучасній каденції.

Для підготовки III-го Конгресу Президія Секретаріату СКВУ покликала Підготовчий Комітет у складі: о. митрат д-р В. Кушнір — голова, Й. Лисогір і М. Плав'юк — заступники; голови комісій: програмової — М. Кушпета, організаційної — І. Білинський, статуткової — І. Рожанковська, фінансової — Б. Гнатюк, номінаційної — Л. Філь, голову комісії церковно-релігійних справ призначають Проводи Українських Церков.

Президія Секретаріату СКВУ закликає всі складові організації СКВУ виповнити свої ста-

РОМАН ПРО ПОЛТАВУ

(О. Ізарський, "Полтава", 432 стор. 1977 р.)

Наприкінці минулого року вийшов з друку у в-ві "Сучасність" досить поважний і цікавий роман "Полтава", відомого й своєрідного нашого письменника Олекси Ізарського.

Автор роману уже знаний своїми повістями "Чудо в Мисливицях", "Віктор і Ляля", "Саксонська зима", "Ранок" та романом "Київ". Ізарський добрий знавець і західноєвропейської літератури: його перу належать розвідки про німецьких клясики, зокрема про Рільке ("Рільке на Україні").

Після відомого великого історичного роману Богдана Лепкого про Івана Мазепу (шість томів, два з яких присвячені борцям навколо Полтави), здається, не було більшого твору з мистецької літератури, який би так широко відобразив життя, побут і психологічний стан населення цього славного міста.

Мабуть, уродженець Полтави, Олекса Ізарський з великим знанням усіх закутків, історії, пам'яток розповідає про обставини буття міста до приходу німців, під час окупації, а також і про евакуацію багатьох мешканців при відступі німецького війська.

У своєму творі автор пише з багатьма деталями про Полтаву в ті трагічні часи, взявши за об'єкт родину науковця. Головним героєм твору є недавній студент Київського університету Віктор Лисенко. Через призму бачень Віктора, його зв'язки з безліччю знайомих і власну родину (батьки, брат, бабуся) розкриваються всі події, настрої населення, тривоги й небезпеки. З одного боку, автор показує злочини московського окупанта — систематичні арешти, заслання, русифікацію, а, з другого, — і жорстокість та безголов'я політики німців — також масові арешти й розстріли патріотичного українського населення, що часто були інспірацією радянських шпигунів і провокаторів.

Не бракує в творі і романтичних пригод, залицянь, інтимних сцен, що корисно доповнюють тло дійсності.

Частково в романі змальовано й харківське життя — родину мистця-маляра та низку знайомих Віктора. У зображенні дійових осіб бачимо різні типи, характери, вчинки, що творять типову психологічну атмосферу того часу. Автор не байдуже ставиться до долі України, з боєм перебігає по всій історії рідного краю, бачить без-

тутові зобов'язання, бо лише такі організації матимуть право висилки делегатів на III-ій Конгрес.

Додаткові інформації в справі III-го Конгресу Президія Секретаріату СКВУ своєчасно перешле провадам всіх складових організацій СКВУ.

порадність і здесяткованість кращої верстви населення, яке не знаходить виходу з цих тяжких і трагічних обставин. Все це висловлює він устами Віктора й інших дійових осіб. Віктор бездоганно знає німецьку мову, і це часто рятує його в скрутних ситуаціях, яку створила тупоголова німецька дійсність.

Мова твору аригінальна своєю лексикою, образами. Немає тут зайаложених штамів, збитих форм, стоптаних виразів, що є також позитивом роману. Віктор, що має в своєму образі, мабуть, низку автобіографічних рис автора, зрозуміло, показаний тут найреальніше. Твір написаний на високому інтелектуальному рівні.

Але багаточисленність дійових осіб і деталей, з одного боку, перевантажують фабулу твору, а, з другого — змушують думати, що у творі помітний вплив щоденника. Лише зрідка трапляються також русизми чи мовні "огріхи", як: *суетився* (краще — *метушився*), скрізь автор вживає слово *захистити*, де краще сказати *боронити*, *ласти*, замість *шари*, *зблестіла* (*зблещала*), *по суботам* (*по суботах*), *люлька* замість *колиска* (дитяча), *вздумає*, *застьобнута*. Але це мало помітне на тлі цікавого твору. Загалом роман читається з цікавістю, і в доробку нашого працюючого й талановитого письменника Ізарського він буде новим здобутком чи успіхом.

Василь ГОЛУБ

ІЗ ВІДГУКІВ ПРО КНИЖКУ ДІМАРОВА

в перекладі Юрка Ткача

Юрко Ткач, наш молодий автор і перекладач, ще два роки тому, будучи студентом Мельборнського університету, переклав і видав як студентське видання чотири книжки: гуморески Остапа Вишні, Євгена Гуцала "Олень Август", Анатолія Дімарова "Жінка з дитиною" та Олеса Бердника "Апостол". По закінченні університету Юрко переклав ще низку оповідань та роман "Док" популярного сучасного київського письменника Анатолія Дімарова і видав друком під спільною назвою "Across the Bridge" під тією маркою Студентського клубу при університеті.

Після прихильних листовних відгуків, появились на книжку дві рецензії в австралійській пресі. Газета "Writers World" за грудень минулого року в огляді нових видань пише: "...Дімаров глибоко проникає в психологію людини; дрібні випадки показують на універсальність людського характеру, який переходить національні межі. Автор багато черпає з свого дитинства в українському селі і, хоч його новела порівняно невелика, вона багата людським досвідом і описом характеру. Ми поздоровляємо Юрка Ткача за майстерність його перекладу"...

Друга рецензія появилася в тасманській газеті "The Examiner" з 11-го лютого цього року. Рецензент Йоні Расн підкреслює: "Анатолія Дімарова

"Across the Bridge" — це перша поява в австралійському видавництві збірки оповідань українського письменника в перекладі Юрка Ткача англійською мовою... Переклад читається вільно, без жодної кострубатости і чудово відповідає кожній новелі. Книжка варта всіх турбот, щоб її придбати".

Далі обидва рецензенти подають адресу перекладача і ціну книжки: Ціна \$2.90 з пересилкою. 30 Fairway Rd., Doncaster, Vic. 3108, Australia.

Варто згадати, що УЦШР рекомендує окремі оповідання Дімарова для вивчення та вправ з перекладу для студентів матрикуляційних курсів та шкіл українознавства й педагогічних.

Юрко Ткач невтомно працює далі над новими перекладами, зупинка лише за тими, хто міг би фінансувати чи допомагати фінансово у цій важливій піонерській праці на полі перекладництва в Австралії.

Дм. ЧУБ

Сильвестер ПІГУЛЯК

ПРО ЖІНОЧЕ ВІЙСЬКО У США

У журналі U.S. News and World Report за 18. 2. ц.р. поміщено інтерв'ю двох жінок, що мають в американській армії ранг генералів. З уваги на те, що про участь жінок у військових з'єднаннях відомо мало і що цією справою зацікавлене й українське жіноцтво, містимо погляди генерал-майора легунства Жанни Голм та генерала бригади Єлисавети Гойсінгтон.

Ген. Жанна Голм є тієї думки, що треба поробити зміни в законі, який обмежує участь жінок у збройних силах. Потрібно, каже вона, щоб жінки брали участь у бойових з'єднаннях легунства та військової маринарки. Жінок треба приділити й до артилерії та обслуги ракет. Питання про участь жінок у піхотних з'єднаннях перебуває зараз у стадії студій. Чи ворог не вважатиме, що велике число жінок у армії ослаблює цю армію? Треба відмітити, що під час II світової війни було в радянській армії багато жінок у бойових з'єднаннях. Тепер є в армії 40.000 жінок, не враховуючи сестер, і це число збільшиться на протязі п'яти років до 87.000. Всяка дискримінація виключена.

На питання, чи прийде час, коли жінки стануть командирами збройних сил та ввійдуть до складу генштабу, генерал-майор Голм відповіла, що це може статися за яких 20 років, бо цього вимагає кар'єра вищого ступня. Погляд, мовляв, жінка-військових губить свою жіночість, — зникає. Вже зроблено всякі полегші відносно вагітності та ведення нормального родинного життя жінок-військовиків. А з уваги на будучі вимоги добровільної армії, треба буде збільшити число жінок у збройних силах або доведеться перейти до звичайного рекрутування.

Генерал бригади Єлисавета Гойсінгтон висловила протилежний погляд: "Якщо приділюємо жінок до

бойових з'єднань, то треба з тим погодитися, що вони будуть брати участь у боях. У цьому я не маю досвіду, але мої товариші-чоловіки — мають, і я їм вірю. Війна — це пекло. Там відбивають голови, руки й ноги. Досить того, що чоловіки терплять тяжко роками. Чи хочемо, щоб і молоді жінки також терпіли? Я маю вже досить тих студій чи і скільки жінок треба призначити до бойових з'єднань. Студії не можуть замінити дійсність у в'єтнамських джунглях чи холодних корейських горах. Немає сумніву, жінка може закінчити курс бойового навчання, перетерпіти три дні або три тижні в полі й стріляти так як чоловік. Але я ніколи не зустріла й 10 жінок, про яких думала б, що вони можуть видержати три місяці в бойових обставинах.

"Нам треба продовжувати намагання не допустити жінок до бойових з'єднань. Не тому, що вони жінки, а тому, що вони, з уваги на їхню схвильованість, як також на фізичний і умовий стан, не надаються до того, щоб могли довший час бездоганно виконувати свої завдання під час бойових операцій. Також треба взяти під увагу наслідки, що заіснують по змішуванні чоловічих і жіночих бойових з'єднань під час бою. Відношення чоловіків до жінок може стати проблемою і може спричинити розчарування. Не можна допустити, щоб жінки сповняли бойові завдання на воєнних кораблях і літаках. Із цим погодився Конгрес у 1948 році й дотепер нічого в цій справі не змінилося. Лише мале число жінок-крикунів, що нікого не репрезентують, вимагають, щоб жінок включено до бойових з'єднань".

"Чи Ви тому проти такої зміни, що вона змінить і традиційну роллю жіноцтва в американській громаді?" — запитав репортер.

Відповідь: "Ціла справа обертається довкола проблеми, що лише жінки можуть бути матерями. Цю функцію неможливо переключити на когонь іншого. Вкінці, думаю, що приписаний Богом план є добрий, а саме: щоб жінки родили дітей, а чоловіки, щоб були захисниками громади..."

Треба взяти під увагу обставину чи жінка надається до визначеної їй праці. Ми не сміємо допустити до того, щоб цю справу вирішували люди, які не є фахівцями воєнного діла. Спитайте кожного досвідченого старшину чи бажав би він, щоб його дочка була призначена до бойового з'єднання".

Чи добровільна армія зможе обійтися без жінок у бойових з'єднаннях?

Так. Саме тепер заявив секретар армії, що добровільна армія є успіхом, а коли це вірне, тоді не треба жінок у бойових з'єднаннях, — сказала Єлисавета Гойсінгтон, хоч сама є генералом.

Організації й установи!
В травні — місяці СКВУ
вишліть до СКВУ свої членські внески!

ПОМЕР ГРИГОРІЙ КОШАРНИЙ

17-го лютого ц.р. помер на 64-му році життя у Лондоні, Канада, Григорій Хомович Кошарний. О. Михайло Фляк віддравляв панахиди за спокій душі сл. п. Григорія 18 і 19 лютого з участю церковного хору. Многолюдний похорон відбувся 20-го лютого з церкви Св. Тройці.

Отець Михайло склав співчуття дружині Олені Федоровній і синам, невісткам, внукам та друзям.

Покійний був неодноразово головою управи та членом управи в шкільному комітеті Рідної школи. Тіло Покійного поховано на цвинтарі Мавнт Плезант в українській православній дільниці.

Микола Тищенко виголосив прощальне слово від Українського Демократичного Руху, членом якого був Покійний.

Після похорону в парафіяльній залі відбувся обід, під час якого рідні і друзі згадували життя Григорія Хомовича.

Щоб описати його життєву дорогу, то треба було б дуже багато місця, бо Покійний Григорій багато зазнав горя з дитячих років, як "куркульський син". Приходилось часто втікати, щоб не потрапити на висилку у Сибір.

Опісля, німецька окупація України, тяжка мандрівка з дружиною і малим сином Віктором на Захід.

По капітуляції Німеччини Григорій шукає як і більшість нашого люду, де можна б було втекти від репатріації "на рідину". Спершу ідуть до Бельгії на працю в копальню, а в 1951 році переїжджають у Канаду, вже з двома синами. Поселяються в Лондоні, де проживали до останнього часу. Тут Покійний Григорій влючається в церковно-громадське життя, в СУЖЕРО, в УРДП, жертвує на одумівську оселю "Україна", на фундацію ім. Ів. П. Багряного, на ДЦ УНР (як був там ще якийсь порядок).

Григорій Хомич залишив по собі добру славу, будучи вірним християнином, палким патріотом України, добрим мужем і батьком родині.

Пані А. Кротенко і В. Близнюк провели збірку на нев'янучий вінок, яка принесла \$428.50. З них на "Нові дні" — \$50.00.

Дорогий друже і побратиме! Хай земля новоприбраної батьківщини буде Тобі легкою, а добра пам'ять по Тобі хай йде з роду в рід.

Вічна Тобі пам'ять!

Ф. Подопрігора

ПОДЯКА

Висловлюємо щирі подяку нашим кривим, родичам, сватам, приятелям і всім знайомим за вислови співчуття, квіти, пожертви на нев'янучий вінок та всі добрі діла.

Окремо сердечно дякуємо Настоятелю церкви Св. Тройці о. Михайлові за його священну обслугу, молитву і добре слово. Церковному хоріві, п-

В. Олійник і п-ну М. Педенку, всім хористам, тим, що несли домовину, жіноцтву за приготування обіду і всім тим, що чим небудь допомогли в сумному вираді нашого бл. п. чоловіка, батька, дідуня, брата і дядька Григорія Кошарного.

ОЛЕНА — дружина, ВІКТОР і ПАВЛО — сини, ТАМАРА і МАРИНА — невістки, ОЛЕНА, КАТРУСЯ, ВІТЯ — внуки.

ПРОФЕСОР МИХАЙЛО МУСІЙОВИЧ ГАВРИЛЮК

5. 9. 1894 — 27. I. 1978

В оселі Санта Ріта, в притулку для самотніх старших емігрантів, 27 січня цього року помер на 83-му році життя професор математики Михайло Мусійович Гаврилюк, відомий в Аргентині своєю діяльністю на громадському полі. Народився він 5 вересня 1894 року в місті Біла Церква в родині службовця. Дуже рано залишився без батьків, виріс і виховувався в родині дядька — молодшого брата батька. Спочатку вчився в Білій Церкві. В Києві закінчив гімназію Стельмашенка. Вчився разом з Максимом Рильським та Дм. Загулом. Далі закінчив фізико-математичний факультет Київського педагогічного інституту вже за радянської влади. Був директором київської середньої школи і в той же час продовжував учитися як аспірант математичних наук. Згодом став доцентом і читав вищу математику у згаданому Інституті. Був дійсним членом Київської наукової спілки.

Дружина — Євфросинія Згорська походила зі шляхетної української родини з села Янківки на Київщині. Вона була відданою товаришкою на тяжкому шляху життя. У своїх писаннях небіжчик згадує про дорогу Франю, яка дуже прислужилася йому. Померла Євфросинія Згорська-Гаврилюк 19 травня 1977 р.

Поза своєю науковою діяльністю виступав як літератор (псевдонім Андрій Лисогір), публіцист, видавець і громадський діяч.

Тяжко вкласти в рядки некролога хронологію бурхливого життя Михайла Мусійовича, який з ма-

ВІДИШОВ У ВІЧНІСТЬ СКРЕПІЛЬ ОЛЕКСІЙ ЮХИМОВИЧ

(20-го травня 1920 р. — 13-го березня 1978 р.)

льовничої України, в розквіті творчих сил, опинився на каторжних роботах у вічно-замерзлих тундрах Колими, пережив жахливу Другу світову війну, таборі поневіряння і нарешті знайшов притулок у гостинній Аргентині.

З документів у його архіві довідуємося, що він був заарештований за часів сталінсько-єжовського терору і суджений за контрреволюційну діяльність проти окупаційного комуністичного режиму. Нитки цих зв'язків, за особистим визнанням небіжчика, вели до особи голови раднаркому УРСР Панаса Любченка, який, щоб не потрапити в лабеті сталінських катів, скінчив життя самогубством. Такий трагічний шлях українських патріотів під московською окупацією.

Колима — це сучасна Голгофа незмірних страждань політичних в'язнів московської імперії. Каторжанин - професор кожного дня боровся за життя. Щодня йому загрожувала смерть. При лютому морозі возив землю на золотокопальні. Одного разу уркаган, який наглядав за в'язнями, смертельно вдарив його і він упав із тачкою з висоти в яму. Забитого відтягли до моргу медпункту. Через деякий час санітари повідомили лікаря, що "мертвий" Гаврилук ворухиться серед інших померлих в'язнів. Добрий лікар заопікувався ним, а потім допоміг влаштуватися на легку працю. Згодом Михайло Мусійович довідався від нього, що він українець, приховував свою таємницю. На каторжних роботах на Колімі М. М. Гаврилук відбув п'ять років, вщент зруйнувавши своє здоров'я.

Першим етапом життя на еміграції був Зальцбург в Австрії. В Українському народному університеті М. М. читав курс математики, став членом управи Спілки науковців, літераторів і мистців, в оснуванні якої брав активну участь. Належав до проводу СУМ і брав участь у Першому конгресі СУМ. А коли до Зальцбургу пробилися рейдуючі загони УПА, він збирав військово спорядження упівців і відправив до музею ці реліквії героїчної боротьби за волю України.

У Буенос Айресі він завжди був активний у громадській діяльності: багаторічний голова Спілки науковців, літераторів і мистців, почесний член Будови пам'ятника Т. Шевченкові в Буенос Айресі, директор і організатор першої імпозантної виставки в Буенос Айресі українського малювання, скульптури і народних мистецьких виробів. З його ініціативи було засновано при товаристві "Просвіта" школу бандуристів.

Опублікував — "З власних писань" (збірка промов і виступів), "Конотоп" — полемічні статті і рецензії на одноіменний твір Ю. Тиса, "Бібліографію творів проф. Є. Онацького". Видав книжку "Українські композитори" та роман Петра Шмалія — "Данило Вирва". В літературному архіві небіжчика залишилася незавершена праця "Гумор і сатира як літературний жанр".

Михайло Мусійович увесь час журився за інших, турбувався громадськими справами й ніколи не вимагав для себе прилюдної похвали. Це вияв справжнього гуманізму і патріотизму.

Хай легкою буде йому чужа земля.

Инж. Ольга Бандура

Тяжко писати про друга і побратима з приводу неблаганної смерті. Провели Покійного в глибокому смутку родина, друзі, знайомі, віддаючи останній поклін та зі сльозами на очах, співаючи Вічну пам'ять. Оплакують Покійного на рідній Полтавщині. Любов Олексія до рідної землі була така велика, що переборолла страх і декілька років тому він відвідав стареньку маму, виконуючи сивівський обов'язок.

О. Ю. Скрепіль народився в селі Лютенські Будища поблизу міста Зінькова. Дитячі та юнацькі роки жив у рідному селі аж до початку Другої світової війни. Страшна хуртовина пройшла по Україні і разом з мільйонами наших людей зірвала з рідного місця й Покійного, який вирушив на Захід шукати кращої долі. Тяжкі й непривітні були дороги скитальщини. Тепер тільки 6 життя, та невблаганна смерть зупинила життя й поклікала Олексія на вічний спокій. Покійний залишив у глибокому смутку дружину Марію, її маму, сестру замужню Винниченко, двох сестер і брата в Україні, а також багато друзів та знайомих з якими його звела доля.

Провели Покійного в останню дорогу за православним українським звичаєм при великій кількості людей на цвинтар Йорк у Північному Торонті, де він похований в українській ділянці.

Родина, друзі й знайомі прибули на поминальний обід, згадуючи Покійного в своїх теплих споминах. Не забули присутні й за українську пресу, щоб сповістити всіх, хто знав Покійного, але не мав змоги бути присутнім, щоб віддати останню пошану. На нев'янучий вінок було зібрано \$83.00, які на бажання дружини Марії розподілено на "Молоду Україну" — \$30.00, "Нові дні" — \$30.00 та "Вісник" — \$23.00.

Спи спокійно, дорогий мужу, свояче та побратиме. Пам'ять про тебе ми збережемо назавжди, а канадська земля хай буде тобі легкою.

Федір БОЙКО, Пентіктон, Б.К.

**

Всечесним Отцям Фотію та Ференцеву за відслуження Панахид та чину Похорону та всім друзям, знайомим, що віддали останню пошану моему незабутньому мужеві і другові життя, складаю найщирішу подяку.

Марія СКРЕПІЛЬ

ПОМЕРЛА МОТРЯ ДЗЯБЕНКО

У неділю 12 березня ц.р., на 69-му році свого життя, відійшла на вічний спочинок бл. п. Мотря Дзябенко.

Заупокійну Службу Божу і Панахиду довершив о. Михайло Фляк у церкві св. Тройці в Лондоні

(Закінчення на стор. 32-ій)

ЗАХИЩАЙТЕ ВАШИХ ДІТЕЙ ВІД ХВОРІБ ЧЕРЕЗ ІМУНІЗАЦІЮ

**Ось, що Онтаріо робить,
щоб вам у цьому допомогти.**

Понад 25% дітей, які вступають до школи, не імунізовані. Це не тільки дивно, але й небезпечно, бо в останній час ми маємо більше випадків дифтерії, коклюшу і кіру.

Онтарійське Міністерство здоров'я постачає вакцину для імунізації проти дифтерії, поліомієліту, коклюшу, тетануса (правця), кіру, свинки та рубелки. Ваш Онтарійський план забезпечення здоров'я (OHIP) оплачує лікаря за імунізацію.

Імунізація охороняє перед смертю, вона проводиться легко і швидко.

Однак, це залежить від вас, чи ваші діти будуть захищені від хворіб. Підіть з ними до вашого родинного лікаря, або зацепіть їх у медичному пункті у вашій околиці.

Тепер можна отримати дарову брошуру з таблицею, яка показує, на яку хворобу має бути імунізована ваша дитина та в якому віці.

Напишіть ще сьогодні по примірник брошури під назвою "Імунізація — це ваша відповідальність" ("Immunisation is your Responsibility") до:

Health Resource Centre
Communications Branch
Ontario Ministry of Health
Hepburn Block, Queen's Park
Toronto, Ontario
M7A 1S2

**Dennis Timbrell,
Minister of Health
William Davis, Premier**

Province of Ontario

ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ

ЧОМУ ПОМИНКИ ПО ДНІПРУ?

...Я передплачую "Нові дні" майже від самого початку їх засновання. Як раніше так і тепер журнал мені подобається. Але часом, на мою думку, на сторінки журналу потрапляють невдалі статті, що їм не місце в такому цінному журналі, як "Нові дні". Я згадаю статтю, вміщену в числі 333 "Поминки по Дніпру" О. Коротюкова. Коли б це було вміщено як гумореску, то ще можна б було з цим погодитися. Але в змісті сказано: "Поминки по Дніпру. Нарис О. Коротюкова про те, як комунізм змінює лице нашої країни". Отже, виходить, що це правдива картина сьогоденної України.

Недавно я їздив на Україну й жив там півроку. Я бачив там різних людей, бачив і пияків, і злодіїв, і таких, що хотіли б мати знову Сталіна з його терором. Але бачив і порядних, чудових наших людей, які зберегли нашу українську душу. І тепер я часто згадую їх з приємністю, а з деякими і листуюся. А в Коротюкова лише п'яний капітан, Шакин, із пляшкою самогону (!), дегенеративна адміністраторка, дика якась дівка, якісь придуркуваті "ханиги". Оце вам така сьогоднішня жива Україна?! А Дніпро? Чому це Коротюков справляє по ньому поминки? Дніпро лишився таким, яким був раніше. І хто побував коло Дніпра, хто купався в його хвилях, той ніколи того не забуде.

Я не був на Кременчуцькому морі. Припускаю, що там, де не ходять пароплави, воду покрила ряска. Але там, де ходять пароплави, ряска не встигає рости та ще "в метр завдовжки". Думаю, що коли б Україна була самостійна, то наш уряд так само знищив би пороги і теж створив би те Кременчуцьке море, а не перетягав би по землі пароплава, як то робили тисячу років тому купці зі своїми човнами, коли пливли "із Варяг у Греки".

Навіщо Коротюков вигадав той хлориковий душ? З водою там буває інша неприємність: раптом виключається вода і то не на годину, а на 1—2 місяці. Часом буває виключають і холодну воду, і не в одному будинку, а в цілому районі. Доводиться тоді їхати в сусідній район до знайомих брати воду. То буває ціла трагедія, адже колодязів у місті нема. І не треба тут вигадувати про якийсь там хлорик. До брехні звертаються тоді, коли не вистачає правди. А про комуністів гіркої правди досить, і не треба звертатися до брехні, щоб показати ті нелюдські умови, в яких живуть наші люди під їхньою владою.

Якщо ви вважаєте мої думки помилковими, можете мене полаяти, тільки не називайте мого прізвища...

Бажаю Вам успіхів у Вашій праці.

Не лаємо Вас, Дорогий Читачу, й прізвища Вашого, звичайно, не називаємо. А Коротюкова, може й належало б вилаяти, що справив передчасні "поминки" по нашому вічному Дніпру. —

М. Д.

ПРО І. МАНИЛА І З. ДОНЧУКА

У січневому числі журналу "Нові дні", під заголовком "Іван Манило про себе і про інших", видрукувані листи Манила про письменників, яких уже нема на цьому світі. Це листування д-р Мовчан прислав до редакції журналу для публікації.

Прочитавши це листування, я, дружина покійного письменника Зосима Дончука, вважаю потрібним дещо заперечити або доповнити.

Сперечатися з покійним байкарем Манилом я, безперечно, не буду, але я знаю його "буйну фантазію" і побачила, що деякі місця в цих листах не цілком відповідають правді.

Не знаю, коли був писаний Манилом лист, в якому він зазначив, що Дончук видав 10 солідного розміру книжок. До відома читачів: З. Дончук за час еміграції написав 16 солідного розміру творів. Устиг видати 15, а останній твір вийшов з друку після смерті автора.

Характеризуючи мене, як "золоту" дружину письменника, Манило "передав куті меду", бо написав, що я, нібито, редагувала твори Дончука. Це цілковита фантазія автора листа. Редагувати свої твори Дончук давав досвідченим письменникам, чи мовознавцям. Я ж ніколи того не робила.

В якомусь із своїх листів Манило писав: "хахли не дуже розкупувають його (Дончуків) книжки". Але ми не нарікали на своїх читачів, яких у нас було стільки, як мало хто з письменників мав. "Хахли" купували Дончуківі твори, дякували за них, писали теплі щирі листи, захочували до дальшої творчості.

Пишучи в листі про останній етап у житті письменника Зосима Дончука, Манило зазначив, що, нібито, відомий меценат К. Лисюк ОБІЦЯВ ДАТИ ДОНЧУКОВІ 3,000 дол. за написання книжки. Це знову фантазія чи необізнаність автора листа. Такої обіцянки К. ЛИСЮК НЕ ДАВАВ. Але листуючись із меценатом, З. Дончук захопився цим великим патріотом, хоч особисто з ним ніколи не зустрічався, і хотів увіковічнити його ім'я для наступних поколінь гарним твором, що був би біографією К. Лисюка.

Правду писав Манило в листі, що письменник поїхав до Каліфорнії здоровим, веселим, енергійним, повним плянів і задумів. І я думаю, що його там таки не доглянули, як писав Манило в листі, і правда, що З. Дончук помер там забутий, самотній, бо п. К. Лисюк мене навіть НЕ ПОВІДОМИВ ПРО ЙОГО ХВОРОБУ.

Лариса ДОНЧУК

ЧИ МОЖЛИВА У НАС ВІЛЬНА ДИСКУСІЯ?

Поважани Панове!

В "Нових днях", квітень 1977 р., я знайшов статтю, підписану моїм іменем, під заголовком: "Про наших волонтаристів". Я ніяк не можу погодитись з додатками, скороченнями і мовними

змiнами, якi внесено в мою статтю, що мала назву "Чи можлива у нас вiльна дискусiя?"

Щоб наші земляки могли прочитати повний, незмінений текст мого листа, який я написав для в'яснення болючих суспільних проблем, я віддав його до друку в Європі, і він буде розісланий читачам у різних країнах.

Панас Феденко

**

Шановний Пане Професоре!

З незалежних від нас причин друкуємо Вашого листа з однорічним спiзненням. За додатки, скорочення та мовні змiни, якi внесено в Вашу статтю, вибачаємось, хоч і не ми їх вносили. —

Редакція

ОСЬ ПРО ЩО МОЯ ЗАУВАГА

Обсервуючи ситуацію, в якій є редактор і дописувач ("Нові дні", січень 1978), бачу, що наше тут ДОБРОВІЛЬНЕ тло не осягнуло прагненої мети: не звільнилося від давніших умов залежності, від ситуації, де не було б натиску, нагинання згори до однодумної лінії, до одноликости мислення.

Не тільки "Нові дні", але й уся решта української преси хвора на цю недугу.

Дозволена радше лайка між двома опонентами, а не гаряча актуальністю тема з двома чи з кількома різними підходами...

Редактори назагал або взагалі не друкують статей з іншим поглядом, а якщо це роблять, то змінюють їх різним розбиттям змісту, скороченнями, і т. д., тобто вмiло КАСТРУЮТЬ або на них відповідають, патернізуючи читача.

Все разом пахне неспроможністю діяти, жити, уживати послiдовности демократичної рiзности у поглядах. Шкода.

Юрій Шерех, протитечійний індивідуаліст, не став на початку еміграції партійним націоналістом, мабуть, саме з тієї причини, поглянувши у цей наш табір з жахом "советчика", який шукаючи демократичности, знайшов систему однодумання, тиснену партійно згори.

Втікаючи з того табору з тих же тоталітарних причин — наткнулася я давним-давно на "Нові дні", а в них на блискучість Шерехівського фокусу-мислі. "Нові дні" були вільні від нетолерантної лінії нашої партійности, навіть її висміювали. Також П. Волиняк акцептував українську людину-комуніста і конечність контакту з нею.

Однаке на цьому й затримався розвиток "Нових днів". Згодом вони не спромоглися пройти лінію, пройти пункт, який розкрив би двері на повне право мислення і його висловлювання; затрималися на патернізуванні читача. Вони бояться актуально-різких тем, бояться двох чи більше солідно опрацьованих пунктів їх бачення.

"Нові дні" хворі як і решта української преси.

Хочу висловити співчуття Я. Гвоздецькому, що він, замість далі слідувати за ходом єврокомунізму, як фактом, ("ідеологічним зрушенням у бік демократизації, що спричинює великі незручності комунізму московського зразка") і ті свої спостереження далі висловлювати на сторінках "Нових днів", — він змушений тратити час на

ОБОРОНУ свободи свого слова і переходить до типічної лайливости, яку редакція ініціює і практикує.

Справді жаль тла, на якому застоюється, а не розвивається наша навіть поцейбічна журналістика.

Ярина Тудорковецька

ЧИТАЧІ ПРО "НОВІ ДНІ"

Долучаю "моні ордер" на суму \$13.00, із них \$5.00 на пресфонд, а \$8.00 на передплату. Багато пишуть про Ваш (наш) журнал "Нові дні". Головний редактор не вспіває, мабуть, відмахуватися, як від тих мух, що допікають у спасівку. Але то життя. Хотілося б написати не про зміст журналу, а просто про його оформлення. Дуже від нього "пахне" непотрібним "американізмом". Наприклад: Починаеш статтю і дивись (!) без причини обривають, вказуючи, — читай на сторінці такій-то. Адже це забирає у Вас місце і (зайві) слова. А мені і іншим здається краще, якби оті всі статті йшли під ряд, від першої і до останньої сторінки, як то друкують інші українські журнали.

2. Якби по менше було отієї надокучливої політики. Читаєш того амбітного Гвоздецького і не стає терпіння дочитати до кінця.

3. Хочеться заступитися за нашого мовознавця В. Чапленка. Так його, бідолаху, донімали зі всіх боків, що просто нагадувало "ТАМ", а він, все таки, старший і поважний професор, якого слідувало б шанувати, а не ганьбити. (Як би то тільки редактор, а то всі кому не лінь). Ми його знаємо з 1945 р., ще з Авгсбурга, Німеччина. Дуже добра і мила людина. До того і знаток свого діла...

Вибачте за зауваги.

З пошаною

Є. Оношко

**

З цим посилаю моні ордер на суму 18.00 дол., з яких прошу відрахувати передплату на один рік, а решта на пресовий фонд.

У статті від редактора "Пригадаймо наше кредо" дуже влучно написано. Дотримуйтесь того, і Вас підтримають, а це дасть більшу змогу утримати журнал при житті.

Бажаю Вам успіху...

Василь Сойко, Монреаль

**

Шлю "моні ордер" в сумі \$12.00. З цього \$8.00 на передплату журналу "Н. Д.", \$1.50 на початкову граматику української мови (Івана Бережного), \$2.50 на розбудову в-ва "Нові дні".

Приємно мені признати, що журнал культурно росте й простує правильним шляхом.

Статті — на актуальні теми та цікаво написані.

Надіюсь, що п. Одарченко продовжуватиме свої статті "Українська мова в Америці". Вони дуже потрібні, бо ніде правди діти, тут замало прив'язується уваги нашій рідній мові, а там, на рідних землях, то всі знаємо, в якій ситуації опинилося наше "рідне слово"...

Галина Шембель, США

ПОМЕРЛА МОТРЯ ДЗЯБЕНКО

(Закінчення із стор. 28-ої)

(Канада) з участю церковного хору і великого числа присутніх.

Поховано Покійну поряд її чоловіка, сл. п. Василя Дзябенка, і її рідної мами, на цвинтарі в Сан Томас, Онтаріо.

Після похорону влаштовано обід. Отець Биковець з Детройту поблагословив тризну і висловив співчуття родині Дзябенків, яку він високо цинив. Далі були вислови співчуття від Православної громади та інших організацій.

Покійна була дуже свідомою жінкою, доброю християнкою та патріоткою. Передплачувала і жертвувала на українську демократичну пресу, ту, що й її покійний чоловік підтримував. Він був активним членом СУЖЕРО до останку і відданим членом УРДП. Був віруючим православним українцем.

Покійна Мотря, як вірна дружина, завжди носила в серці ідеї свого чоловіка.

Пані В. Близнюк і П. Гуйтан провели збірку на нев'янучий вінок: на церковний "Вісник", "Українські вісті", і журнал "Нові дні", що їх читали Покійні Мотря і Василь. І син Василя буде продовжувати їх читати і підтримувати, щоб ідеї не зацвіли, а передавались з роду в рід. Збірка принесла 109 дол., з них на "Нові дні" \$34.00. Отець Михайло закінчив тризну, подякувавши всім за присутність в супроводі незабутньої Мотрі.

Хай буде земля їй духом. Вічна їй пам'ять!

Побратим Ф. ПОДОПРИГОРА

ПОДЯКА

Складаємо щирю подяку настоятелю о. Михайлові за всі відправи похорону мами-бабуні та за прощальне слово і слівчуття, Церковному хорові, диригентові В. Олійникові, також господарю пану О. Гуйтаку, всім за квіти, пожертви, вислови співчуття, жінкам за приготування обіду, тим, що несли труну, Комітетові і Парафії за землю, всім, що відвідували хвору Маму в шпиталі і дома в нашому горі. Нехай Господь винагородить всіх вас своїм благословенням.

**Син — ВАСИЛЬ, невістка — ЕФРІДА,
внучка — МАРІЙКА й чоловік — ДЖАН**

Трудівники "Нових днів"!

...Вітаю Вас і Вашу витривалість, бо ж Ви прийняли добровільно КАТОРГУ Петра К. Волиняка. Знаю, що коли людина прийняла присягу перед Богом і самим собою творити добро для України, то каторги не оминуть... А я, ледацюга, навіть не вислав вчасно передплату за "Нові дні". Прошу вибачити. Шлю чека на \$15.00 — передплата за 1978 рік, а решта на пресовий фонд...

М. Ч-ла, США

ПОВІДОМЛЕННЯ

У неділю 25-го червня 1978 року, на оселі "КИЇВ", що біля Торонто, відбудеться

ЗУСТРІЧ СУЖЕРО - ДОБРУС

з українським громадянством у 45-ту річницю сумної дати великого голоду в Україні, що його штучно створила червона Москва в 1932-1933 роках.

Початок зустрічі о годині 10-ій ранку.

У ПРОГРАМІ:

- Служба Божа і Панахида по всіх замучених наших братах і сестрах в Україні.
- Доповідь виголосить д-р Василь І. Гришко, колишній репресований советським режимом.

Щиро запрошуємо до масової участі!

Увесь прибуток призначений на видання 3-го тому "Білої книги про чорні діла Кремля".

Головна Управа СУЖЕРО, Канада

Головна Управа ДОБРУС, США

З ОБІЖНОГО ЛИСТА ГОЛОВНОЇ УПРАВИ СУЖЕРО

...У програмі зустрічі має відбутися Служба Божа і загальна Панахида по всіх замучених, що стали жертвами в наслідок голоду, фізичних тортур чи то прямих розстрілів з рук НКВД.

Головну доповідь виголосить д-р Василь Ів. Гришко, колишній репресований советським режимом. Також плянується програма з участю ОДУМ-у. Увесь прибуток призначений на видання третього тому "Білої книги про чорні діла Кремля".

Тому Головна Управа СУЖЕРО в Канаді звертається з апелем до всіх своїх членів і прихильників, щоб кожний член нашої організації взяв активну участь у відзначенні цієї сумної дати — великого голоду в Україні, що стався в 1932-1933 роках.

Дорогі побратими й наші прихильники! Не забуваймо цієї сумної дати про смерть мільйонів ні в чому невинних наших братів і сестер. Вони загинули лише за те, що мали право від природи і від Бога бути українцями...

Тож щиро запрошуємо всіх прийти масово й організовано, щоб день 25-го червня 1978 року залишився нам пропам'ятним-траурним днем.

За Головну Управу:

**Григорій Мороз Павло Глушаниця
Микола Підлісний Федір Подопрігора
Василь Шимко**

**СПИСОК ЖЕРТВОДАВЦІВ
НА РОЗБУДОВУ В-ВА "НОВІ ДНІ"**

Ізан Байрачний, Міссісага, Канада (Замість квітів нез'яучого вінка)	\$30.00
Е. Момот, Захід, Німеччина	15.00
М. Іщенко, Садбурі, Канада	12.00
І. Осійчук, Мортон Гров, США	12.00
М. Ковалевський, Ютіка, США	7.00
М. Чишкала, Нью-Йорк, США	7.00
П. Антипів, Парма, США	7.00
А. Ласковський, Торонто, Канада	7.25
Р. Савицький, Філядельфія, США	7.00
В. Лукасевич, Міннеаполіс, США	6.00
В. Доброліж, Едмонтон, Канада	6.00
Г. Литвин, Торонто, Канада	5.00
М. Козоріз, Тандер Бей, Канада	5.00
Н. Драй-Хмара, Бруклін, США	4.00
М. Сотник, Торонто, Канада	4.00
М. Логуш, Монреаль, Канада	4.00
О. Куриленко, Австралія	4.00
П. Остапович, Фрайленд, Канада	4.00
Л. Ліщина, Іслінгтон, Канада	4.00
О. Сахно, Гардінер, США	4.00
І. К. Туркало, Орендж, США	2.00
П. Макогон, Торонто, Канада	2.00
З. Гречко, Торонто, Канада	2.00
А. Гурський, Вассага, Канада	2.00
М. Ярославський, Нью-Йорк, США	2.00
І. Жаботинський, Іслінгтон, Канада	2.00
А. Кармелюк, Туонга, США	2.00
С. Золотвінський, Торонто, Канада	2.00
Г. Орел, Бруклін, США	2.00
С. Шумило, Детройт, США	2.00
А. Ведмідь, Смайтвілл, США	2.00
Л. Кичун, Лорейн, США	1.00

(НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ПРИЄДНАЛИ:

С. Криволап, Австралія	1
О. Тарнавський, Торонто, Канада	1

Спасибі всім за допомогу!

Редакція і адміністрація "Н. Д."

ВИПРАВЛЕННЯ ДРУКАРСЬКИХ ПОМИЛОК

У моєму циклі "Делос" ("Нові дні", грудень, 1977, стор. 11) в олександрині, що починається словами "Старі (не старші, як надруковано) купці з далекого Дамаску" випав один рядок (має бути восьмий): "А надовкола мудрий Аполлон". Перед рядком "З егейським сонцем на чолі" має бути римське IV, бо це новий вірш. Після мого імени не треба ставити крапки, бо моє імя — Яр, а не Ярослав чи якийсь подібне.

У дуже цінній статті "Славутичева мова" Д. Кислиці мені приписано форму слова "скирТА" (березневе число за цей рік). Такого в мене ніде немає. Натомість ужито правильну форму "скирТИ" — на сусідній сторінці. У "Трофеях" я вживаю лише "Ворскло", а не "Ворскла", як мені приписано. У слові "пощО" я вживаю правильний наголос, бо лише такий засвідчують усі сучасні академічні словники... Згадую лише важливіші друкарські помилки, що трапилися в циклі "Делос" та у статті. Побажаю, щоб редакція більше дбала про коректу.

Яр Славутич

У глибокому смутку повідомляю Друзів і Знайомих, що 3-го лютого 1978 року в Оттаві (Канада) несподівано вмерла в розквіті літ і краси моя кохана Дружина

СОНІЧКА ВАСИЛЕНКО

народжена в Белграді, Югославія,
Со́ня Лані́на, Лейтенант Королівських
Канадських Повітряних Сил, а пізніше
Лейтенант Канадських Збройних Сил.

Військовий Похорон відбувся 7-го лютого
цр. на цвинтарі Пайнкрест в Оттаві.

У вічній горі прибитий смутком чоловік

Ростислав

ШКІЛЬНІ ПІДРУЧНИКИ

**ДЛЯ ВСІХ УКРАЇНСЬКИХ ШКІЛ
НА ЕМІГРАЦІЇ**

Петро ВОЛИНЯК

К И І В

Читанка для 3-ої класи — Четверте видання.

Ціна 1.50 дол.

Петро ВОЛИНЯК

Л А Н И

Читанка для 4-ої класи — Четверте видання.

Ціна 1.50 дол.

Петро ВОЛИНЯК

Д Н І П Р О

Видання друге — Підручник з історії
української літератури і хрестоматія.
Єдиний на еміграції підручник такого типу.
Книжка ілюстрована.

Ціна 2.00 дол.

Дмитро КИСЛИЦЯ

ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ, Ч. 1

Фонетика й морфологія. Сьоме видання.

Ціна 3.00 дол.

Іван БЕРЕЖНИЙ

УКРАЇНСЬКА МОВА

Початкова граматика української мови ч. 1.

Ціна 1.50 дол.

Замовляти в адміністрації "Нових днів".

(Адреса на 2-ій сторінці обкладинки)

Незабуваймо про переслідування в Україні!

В травні — місяці СКВУ

посилім оборону людських прав у ССРСР!

POSTAGE PAID AT TORONTO
Second Class Mail Registration
Number 1668

if not delivered please return to:
NOWI DNI
Box 126, Postal Station "N"
Toronto, Ont., Canada M8V 3S4

УКРАЇНЬСЬКА КНИГА ТОРОНТО

НОВА ЛІТЕРАТУРА, ЩОЙНО ОДЕРЖАНА З УКРАЇНИ

- Данте Алігері. **БОЖЕСТВЕННА КОМЕДІЯ**. Переклад з італійської. "Дніпро", Київ 1976, стор. 679. — Книга об'єднує всі три частини "Пекло", "Чистилище", "Рай", ілюстрації славетного французького художника 19-го ст. Гюстона Доре. \$13.50
- Большаков Л. Н. **ЇХАВ ПОЕТ ІЗ ЗАСЛАННЯ**. Пошуки, роздуми, дослідження. "Дніпро", Київ 1977, стор. 317. — Ця книга — перша спроба глибоко дослідити період повернення Т. Шевченка із заслання, його перебування в Астрахані, Нижньому Новгороді та в Москві. 3.75
- Р. Кіплінг. **РІККИ-ТІККИ-ТАВІ**. Казки. Переклад з англійської. "Веселка", Київ 1977, стор. 31. 0.85
- МІФИ ДАВНЬОЇ ГРЕЦІЇ**. Переказ для дітей К. Головацької. "Веселка", Київ 1977, стор. 184. 2.15
- Моріц Р. **ЛІСОВА КАЗКА**. Переклад із словацької. "Веселка", Київ 1977, стор. 47. 0.85
- ОХ. Українська народна казка**. "Веселка", Київ 1977, стор. 19. 0.65
- УКРАЇНСЬКИЙ КОСТЮМ**. Комплект з 20 кольорових листівок. Малюнки костюмів різних етнографічних зон. "Мистецтво", Київ 1977. 3.50
- ЧАРІВНИЙ ГЛОБУС**. Вірші для дітей. Малюнки Софії Караффа-Корбут. "Каменяр", Львів 1977, стор. 77. 3.50
- Шевченко Т. ВИБРАНІ ПОЕЗІЇ**. "Дніпро", Київ 1977, стор. 332. 9.75
Твори на українській і англійській мовах. Вірші супроводжуються репродукціями з малюнків, начерків, ескізів, композицій, офортів творів малярства Т. Шевченка.
- СЕРГІЙ ШИШКО**. Альбом. "Мистецтво", Київ 1977, складається з 73 репродукцій. 9.75

У В А Г А! До замовлення на книжки — на кожний долар — просимо прислати на поштову оплату у Канаді — 20¢, у США — 45¢ (якщо замовляєте менше як на \$15.00 у Канаді, а менше як на \$30.00 у США). У замовленні слід завжди подати ім'я і прізвище автора і назву книжки.

UKRAINSKA KNYHA

1162 Dundas Street West, Toronto, Ontario M6J 1X4, Canada

Tel.: 532-8928